

**6284 Sayılı Ailenin Korunması
ve
Kadına Karşı Şiddetin
Önlenmesine Dair Kanun
UYGULAMA KILAVUZU**

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Ankara, 2023

6284 Sayılı Ailenin Korunması

ve

**Kadına Karşı Şiddetin
Önlenmesine Dair Kanun**

UYGULAMA KILAVUZU

© 2023 UN Women. Tüm hakları saklıdır.

Bu yayının tüm hakları Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi'ne (UN Women) aittir. UN Women'in yazılı izni alınmadan kısmen ya da tamamen kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kaynak göstermek şartıyla alıntı yapılabilir.

Bu uygulama kılavuzu, İsveç'in İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı (SIDA) aracılığıyla finanse ettiği Kadınların Adalet Erişiminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında T.C. Adalet Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi tarafından hazırlanmıştır.

Bu yayının içeriği UN Women, Birleşmiş Milletler, bağlı kuruluşları ve İsveç'in resmi görüşlerini yansıtmamaktadır.

YAZARLAR (Alfabetik sırayla)

Akif Akbulut, Mersin 1. Aile Mahkemesi Hâkimi

Emel Mehtap Aydın, Antalya 1. Aile Mahkemesi Hâkimi

Huriye Aktan, İzmir 1. Aile Mahkemesi Hâkimi

Nevin Birinci, Emekli Ankara 10. Aile Mahkemesi Hâkimi

Rabia Yıldırım, Ankara Batı Cumhuriyet Savcısı

Ramazan Karakaya, Ankara 2. Aile Mahkemesi Hâkimi

Selma Nilhan Tekinalp, Ankara 1. Aile Mahkemesi Hâkimi

Yeşim Ateş, Ankara Cumhuriyet Savcısı

Zehra Tuncer Bardakçı, Türkiye Adalet Akademisi Öğretim Görevlisi

Zeynep Kurnaz, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesi Başkanı

T.C. Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

UN Women Türkiye Ofisi

Doç. Dr. Nadire Özdemir, Ulusal Danışman

Fatma Betül Bodur, Program Analisti

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

09

I. ULUSLARARASI ÇERÇEVEDE 6284 SAYILI KANUN VE İLGİLİ ULUSLARARASI STANDARTLAR

11

A. Hukuki Düzenlemeler ve Mekanizmalar

13

1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW ve CEDAW Komitesinin 19, 33 ve 35 Sayılı Genel Tavsiye Kararları) 13
2. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyari Protokol 14
3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 15
4. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 16

B. Aile İçi Şiddete Yönelik Standartlar

16

1. Özen Gösterme 16
2. Ayrımcılık Yapmama 17
3. Eşitlik 17
4. İkincil Mağduriyete Yol Açmama 18
5. Mağdur Odaklı Olma 19

II. 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN AMACI VE KAPSAMI

20

A. Amaç

21

B. Kapsam

21

C. Temel İlkeler

22

D. Tanımlar

23

1. Şiddet 23
2. Şiddet Mağduru 24
3. Ev İçi Şiddet 25
4. Tek Taraflı Israrlı Takip 26
5. Şiddet Uygulayan 27

III. 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA ALINABİLECEK TEDBİR VE KARARLAR

29

A. Koruyucu Tedbirler

31

1. Mülki Amir Tarafından Verilen Koruyucu Tedbir Kararları 32

2. Hâkim Tarafından Verilen Koruyucu Tedbir Kararları	36
B. Önleyici Tedbirler	39
1. Hâkim Tarafından Verilen Önleyici Tedbir Kararları	41
2. Kolluk Amiri Tarafından Verilen Önleyici Tedbir Kararları	47
C. 6284 Sayılı Kanun Uyarınca Verilebilecek Diğer Tedbirler	49
D. Destekleyici Tedbirler	51
E. Gizlilik Kararı	54
F. Teknik Yöntemlerle Takip Kararı (Elektronik Kelepçe)	58

IV. TEDBİR KARARININ VERİLMESİ, YERİNE GETİRİLMESİ VE TEDBİR KARARINA AYKIRILIK	62
A. İhbar ve Şikâyet	63
B. Tedbir Kararının Verilmesi	63
C. Tedbir Talebinde Bulunabilecek Kişiler	66
D. Tedbir Kararının Tebliği ve Bildirilmesi	67
E. Kanun Hükümlerine Göre Verilen Kararlara İtiraz	68
F. Tedbir Kararına Aykırılık	69
G. 6284 Sayılı Kanunun Uygulanmasında Kolluğun Rolü	71
1. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Kolluk	71
2. Kolluğa Müracaat ve Kolluk İşlemleri	72
3. Tedbir Kararlarının Takibi	72
H. 6284 Sayılı Kanunun Uygulanmasında Cumhuriyet Savcısının Rolü	74

V. DESTEK HİZMETLERİ VE KURUMLAR ARASI KOORDİNASYON	78
A. Destek Hizmetleri	79
1. Sıddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)	79
2. Kadın Konukevleri	80
3. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri	81
4. 6284 Sayılı Kanun Uygulanmasında Hizmet Sunan Diğer Birimler	84
B. Kurumlar Arası Koordinasyon	86

VI. ÇOCUK TESLİMİ VE ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASINA İLİŞKİN İLAM VEYA TEDBİR KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİNE DAİR UYGULAMA	87
---	-----------

KISALTMALAR

ADM	Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü
AGO	Adli Görüşme Odası
AIHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AYM	Anayasa Mahkemesi
Bkz.	Bakınız
CEDAW	Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
Et.	Erişim Tarihi
KADES	Kadın Destek Uygulaması
Kanun	6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
MHRS	Merkezi Hekim Randevu Sistemi
Md.	Madde
S.	Sayfa
SAR	Sosyal Araştırma Raporu
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
SHM	Sosyal Hizmet Merkezi
SİR	Sosyal İnceleme Raporu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
Uygulama Yönetmeliği	6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği
Vb.	Ve benzeri

GİRİŞ

Bu yayın, Ocak 2022 – Mayıs 2023 tarihleri arasında T.C. Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) Türkiye Ofisi iş birliğiyle yürütölen “Kadınların Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi” Projesi kapsamında hazırlanmış olup Projenin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun, aile mahkemesi hâkimleri ile aile içi ve kadına yönelik şiddet suçları soruşturma bürolarında görevli Cumhuriyet savcılar tarafından etkin bir şekilde uygulanmasının yaygınlaştırılması ve uygulamanın Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) dâhil olmak üzere uluslararası yasal çerçeve ile uyumunun güçlendirilmesi çıktısı altında geliştirilmiştir.

Kılavuz, Proje boyunca gerçekleştirilen deneyim paylaşımı çalıştaylarında bir araya gelen 300’den fazla hâkim ve Cumhuriyet savcısı tarafından işaret edilen 6284 sayılı Kanunun uygulanmasında ve yorumlanmasında sıkça sorulan sorular dikkate alınarak tasarlanmış, kadına yönelik şiddetle mücadele ve mağdur hakları alanında Türk hukukundaki son gelişmeler, Anayasa Mahkemesi içtihatları, uluslararası standartlar ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında hazırlanmıştır.

**I. ULUSLARARASI ÇERÇEVEDE
6284 SAYILI KANUN
VE
İLGİLİ ULUSLARARASI
STANDARTLAR**

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun;

- Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri,
- Bu sözleşmelerin yürütülmesi ve denetlenmesinden sorumlu yargısal ve yarı yargısal yapıların oluşturduğu içtihat ve tavsiyeler,
- Uluslararası hukukun temel ilke ve esasları,

çerçevesinde uygulanmaktadır.

Uygulamada en çok öne çıkan temel insan hakları sözleşmeleri; Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesidir.

6284 sayılı Kanun uygulanırken; özen gösterme, ayrımcılık yapmama, eşitlik, ikincil mağduriyete yol açmama ve mağdur odaklı olma ilkelerine riayet edilmelidir.

6284 sayılı Kanun aslında büyük bir hukuki çerçevenin içerisinde yer almaktadır. Bu çerçevedeki uluslararası normlar ve içtihatlar bir arada okunmalıdır. Bu doğrultuda, kadına yönelik şiddetle mücadelede önem arz eden Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler ve bunlarla ilgili mekanizmaların bir kısmına¹ değinmek gerekir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 90/5:

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş, Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004- 5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş, temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çikabilececek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

¹ Kadına yönelik şiddetle mücadelede önem arz eden, Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler ve bunlarla ilgili mekanizmalar oldukça geniştir. Yukarıda belirtilenler dışında *Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Hakkında Bildirge, CEDAW Komitesi Tavsiye Kararları (No: 12 , 19 , 33, 35) ve CEDAW Komitesi Bireysel Başvuru Kararları* sayılabilir.

A. Hukuki Düzenlemeler ve Mekanizmalar

1. Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW ve CEDAW Komitesinin 19, 33 ve 35 Sayılı Genel Tavsiye Kararları)

CEDAW², kadına yönelik ayrımcılığı açıkça yasaklayan ve taraf devletlerin bu doğrultuda yasal ve diğer uygun önlemleri almasını şart koşan bir sözleşmedir.

CEDAW m.2:

“Taraf devletler, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldıracı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

a) Kadın ile erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse dâhil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı,

b) Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı yasaklayan ve gerekli yerlerde müeyyideler de ihtiva eden yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,

c) Kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal himayesini tesis etmeyi ve yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kamu kuruluşları aracılığıyla kadınların her türlü ayrımcılığına karşı etkin himayesini sağlamayı,

d) Kadınlara karşı herhangi bir ayrımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,

e) Herhangi bir kişi, kuruluş veya teşebbüsün kadınlara karşı ayrımcılık yapmasını önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,

f) Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, tadil veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı,

g) Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden bütün ulusal cezai hükümleri ilga etmeyi.”

2 1979 tarihli CEDAW'a Türkiye 1985 yılında taraf olmuştur. Tam metin için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/ar-siv/18898.pdf> (E.t. 28.01.2023).

CEDAW kadına yönelik şiddete ilişkin açık bir hüküm içermese de bu husus CEDAW Komitesinin genel tavsiye kararlarıyla ayrıca ele alınmıştır. Sözleşmede geçen “ayrımcılığın önlenmesi” kavramı geniş yorumlanarak kadına karşı şiddetin kadınların erkeklerle eşit hak ve özgürlüklerden faydalanabilmelerini engelleyen bir ayrımcılık türü olduğu CEDAW Komitesinin çeşitli tavsiye kararlarında açıkça belirtilmiştir. Bu doğrultuda 19 sayılı ve bunun güncellenmiş hâli olan 35 sayılı Genel Tavsiye Kararları önemlidir. 19 sayılı Genel Tavsiye Kararında şiddetin açıkça “*kadınların hak ve özgürlüklerden erkeklerle eşitlik temelinde yararlanmasını engelleyen bir ayrımcılık türü*” olduğu belirtilmiştir.³ Devletin bu hususta özen göstermesi gerektiği 35 sayılı Genel Tavsiye Kararında vurgulanmıştır.⁴

Yine, Komitenin adalete erişimi konu alan 33 sayılı Genel Tavsiye Kararı da şiddetle mücadele konusuna ilişkindir.⁵ Şiddet mağdurunun hak arama esaslarını ortaya koyması açısından Genel Tavsiye Kararı önem arz eder.

2. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyari Protokol

Sözleşmenin taraf devletler tarafından uygulanması bağımsız uzmanlardan oluşan CEDAW Komitesi tarafından denetlenir. Komite, ayrıca Sözleşmenin ihlal edildiğine ilişkin bireysel ya da grup şikâyetlerini değerlendirmeye, ağır ya da sistematik Sözleşme ihalleriyle ilgili soruşturma yürütmeye yetkilidir. Bu yetki Ek İhtiyari Protokol⁶ ile verilmiştir.

İhtiyari Protokol, bireyler ya da bireylerden oluşan gruplara cinsiyet ayrımcılığı ve hak ihlallerine maruz kaldıkları belirli durumlarda CEDAW Komitesine şikâyet hakkı tanır. Komite, mevcut iç hukuk yollarının tüketilmesi koşuluyla, hak ihlali iddiasını değerlendirip görüşlerini ilgili taraflara bildirir. Protokol hükümleri gereğince taraf devlet Komitenin görüşleri ve tavsiyeleri doğrultusunda hak ihlalini gidermek amacı ile aldığı önlemleri Komiteye sunar.

3 CEDAW/C/GC/19, paragraf 1, paragraf 6. Tam metin için bkz. <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cedaw/general-recommendations> (E.t. 28.1.2023).

4 CEDAW/C/GC/35, paragraf 24. Tam metin için bkz. <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cedaw/general-recommendations> (E.t. 28.1.2023).

5 CEDAW/C/GC/33. Tam metin için bkz. <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cedaw/general-recommendations> (E.t. 28.1.2023).

6 CEDAW Sözleşmesine ek olarak 1999 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, CEDAW İhtiyari Protokolü'nü kabul etmiş ve imzaya açmıştır. İhtiyari Protokolü, Türkiye tarafından 2000 yılında imzalanmış ve 2002'de TBMM'nin onayı ile yürürlüğe girmiştir. Tam metin için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/Files/Komisyonlar/insanHaklari/docs/ulusal_belgeler/kanunbtmmc08604770.pdf (E.t.20.1.2023).

3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)

AİHS'nin birçok hükmü (yaşam hakkı, işkence yasağı, özel yaşam ve aile yaşamına saygı hakkı gibi) şiddet olgusuyla ilgilidir. Bunun yanı sıra 14. maddede belirtilen ayrımcılık yasağı da bu kapsamda yorumlanmaktadır. Her ne kadar AİHS kadına karşı şiddete ilişkin doğrudan bir hüküm içermese de Sözleşmeyi hayata geçirmekle yükümlü olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) çeşitli kararlarında kadına karşı şiddeti bir insan hakkı ihlali olarak değerlendirip içtihadî yorumlarla Sözleşmeyi geliştirmiştir. AİHM, kadına yönelik şiddete ilişkin uluslararası standartların oluşumunda büyük öneme sahip kararlar vermiştir. Bu kararlardan biri de Opuz/Türkiye kararıdır⁷. Söz konusu kararda AİHM, özen ilkesine atıfta bulunarak büyük risk taşıyan vakalarda, mağdur şikâyetini geri çekse dahi devletin sorumlu olabileceğini belirtmiştir.

Opuz/Türkiye Kararı (2009):

138. AİHM, öncelikle taraf devletler arasında, mağdur şikâyetini geri çektiğinde, aile içi şiddetin faillerine ilişkin cezai kovuşturmanın yürütülmesine dair genel bir görüş birliği bulunmadığını not eder. Ancak yine de, izlenecek yolu belirlerken yetkili makamların, mağdurların 2., 3. ve 8. maddelerdeki hakları arasındaki dengeyi gözetmeleri gerektiğine ilişkin bir anlayışın mevcut olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, üye Devletlerdeki uygulamaları inceleyerek, AİHM, kovuşturmanın devamına karar verilmesinde, dikkate alınması gereken belirli faktörler olduğunu gözlemler:

- Suçun ciddiyeti,
- Mağdurun yaralarının fiziksel veya psikolojik olması,
- Davalının silah kullanıp kullanmadığı,
- Davalının saldırıdan bu yana tehditlerde bulunup bulunmadığı,
- Davalının saldırıyı planlayıp planlamadığı,
- Hanede yaşayan çocuklar üzerindeki (psikolojik) etkisi; davalının tekrar saldırıda bulunma ihtimali,
- Mağdur veya dâhil olan veya olabilecek diğer kişilerin sağlığı ve güvenliğine yönelik devam etmekte olan tehdit,
- Mağdurun davalıyla hâlihazır ilişkisi; kovuşturmaya mağdurun isteğinin aksine devam edilmesinin bu ilişki üzerindeki etkisi,
- İlişkinin evveliyatı, özellikle geçmişte de şiddet uygulanıp uygulanmadığı,
- Davalının adli sicilini, özellikle geçmişte şiddet uygulamış olup olmadığı.

139. Bu uygulamadan, suç ne kadar büyükse ya da başka suçların islenmesi riski ne kadar yüksekse, kamu yararı açısından kovuşturmanın devam etmesinin, mağdurlar şikâyetlerini geri çekse dahi, o derece önemli olduğu sonucuna varılabilir.

⁷ Opuz-Türkiye, Başvuru No: 33401/02, 9.6.2009. Kararın tam metni için bkz. [https://hudoc.echr.coe.int/fre#f" display="block">0"\],"languageisocode":\["TUR"\],"appno":\["33401/02"\],"documentcollectionid2":\["CHAMBER"\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#f) (E.t. 28.1.2023).

4. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Şiddet olgusuna yönelik zikredilmesi gereken önemli bir uluslararası belge de Çocuk Haklarına Dair Sözleşmedir.⁸ Çocuğun yüksek yararı ilkesinin vurgulandığı Sözleşmede aile içi şiddete maruz kalan çocuklar açısından bu ilkenin gereğini yapma yükümlülüğü taraf devletlere aittir. Zira çocuk yaşta şiddete tanıklık etmek de bir mağduriyet oluşturmaktadır.

B. Aile İçi Şiddete Yönelik Standartlar

Yukarıda belirtilen uluslararası düzenlemeler ve içtihat, aile içi şiddet vakalarına ilişkin birtakım temel standartların oluşumuna katkı sunmuştur. Bu standartlar şu şekildedir:

1. Özen Gösterme

Aile içi şiddet vakaları kendine özgü birtakım hassasiyetleri barındırmaktadır. Bu hassasiyetlerle ilgili olarak da özen ilkesi önem arz eder.

Özen gösterme ilkesi, devletlerin kadınlara yönelik şiddet eylemlerini gerekli özeni göstererek önlemelerini zorunlu kılan bir uluslararası teamül hukuku kuralıdır.⁹ Söz konusu ilke CEDAW Komitesinin 35 sayılı Genel Tavsiye Kararında devlet dışı aktörlerin eylem ve ihmallerini de kapsayacak şekilde belirtilmiştir. Buna göre taraf devletler herhangi bir kişi, kuruluş veya teşebbüsün sebep olduğu kadınlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmak adına tüm uygun önlemleri almakla yükümlüdür. Özen gösterilmesi gerektiğine yönelik bu yükümlülük, bir bütün olarak Sözleşmenin temelini oluşturmaktadır ve taraf devletler,

8 Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen ve Türkiye'nin de taraf olduğu Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin tam metni için bkz. <https://www.unicef.org/turkiye/cocuk-haklarina-dair-sozlesme> (E.t. 28.1.2023).

9 Yakın Ertürk, Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, 2006, paragraf 29. Raporun tamamına şu adresten erişilebilir: <https://digitallibrary.un.org/record/565946> (E.t. 14.8.2022).

devlet dışı aktörlerin dahi kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddete yol açan eylemlerini veya ihmallerini önlemenin yanı sıra bunları soruşturmak, kovuşturmak, cezalandırmak ve bunlara gerektiğinde tazminat sağlamak için tüm uygun önlemleri almazlarsa sorumlu tutulacaktır.¹⁰

AİHM içtihatlarında ise devletlerin kadına yönelik şiddete karşı pozitif yükümlülüklerine işaret edilmektedir. Bu doğrultuda Opuz/Türkiye davasında özen ilkesi vurgusu öne çıkmaktadır. Mahkeme, Türkiye'nin etkili koruma önlemleri ve kovuşturmada gerekli özeni göstermediğini tespit etmiştir. Dolayısıyla bu kararda işaret edilen diğer bir husus da “adli pasiflik” (yargısal pasiflik) kavramıdır. Opuz/Türkiye davasında AİHM adli pasifliğin “aile içi şiddeti teşvik eden bir atmosfer yarattığını” ve bu anlamda Türkiye'nin şiddete karşı koruma sağlama konusunda gerekli özeni göstermediğini belirtmiştir.¹¹

2. Ayrımcılık Yapmama

CEDAW Komitesi 19 sayılı Genel Tavsiye Kararında, cinsiyete dayalı şiddetin, “*kadınların erkeklerle eşit temelde hak ve özgürlüklerden yararlanma becerisini ciddi şekilde kısıtlayan bir ayrımcılık şekli*” olduğunu belirtmektedir.¹² Ayrımcılık yasağı, özen ilkesinin uygulanmasıyla ilgili olup, devletlerin kadına yönelik aile içi şiddeti önleme, soruşturma, cezalandırma ve çözüm yollarının sağlanmasına dair diğer şiddet biçimleriyle aynı düzeyde taahhütte bulunmaları gerektiği anlamına gelmektedir.¹³

AİHM, Opuz/Türkiye davasında şiddetin bir tür ayrımcılık biçimi olduğunu belirtmiş ve adli pasifliğin bu ayrımcılığa yol açtığına dikkat çekmiştir. Mahkeme aile içi şiddetin kadınları erkeklerden çok daha fazla etkilediğini vurgulayarak Türkiye'nin şiddete karşı koruma sağlama konusunda gereken özeni göstermediğinden AİHS'nin ayrımcılık yasağına ilişkin 14. maddesini ihlal ettiğini tespit etmiştir.¹⁴

3. Eşitlik

Ayrımcılık yasağının temelinde eşitlik ilkesi vardır ve her iki ilke birbiriyle bağlantılı şekilde tezahür etmektedir. Aile içi şiddete ilişkin eşitlik ilkesi yorumunda kanun önünde eşitlik anlamına gelen şekli eşitlik, fiiliyatta eşitliğe işaret eden maddi eşitlik ve CEDAW 5/a maddesinde de ifade edilen dönüştürücü eşitlik anlayışlarının her üçü de önem arz etmektedir.

10 CEDAW/C/GC/35, paragraf 24 (b).

11 Opuz, paragraf 192, 198.

12 CEDAW/C/GC/19, paragraf 1.

13 Ertürk, paragraf 35.

14 Opuz, paragraf 192, 195, 198, 200.

CEDAW madde 5:

“Taraf devletler aşağıdaki bütün uygun önlemleri alacaklardır:

a) Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı ön yargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek...”

Aile içi şiddet vakalarında adalete erişim bakımından yargı mensuplarının eylem ve tutumları da eşitliği sağlamada önem arz eder. Eşitlik ilkesinin hayata geçirilmesinde yargıcın görev ve sorumluluklarını belirten Bangalor Yargı Etiği İlkeleri; *“Mahkemeler önünde herkese eşit muamele gösterilmesi, hâkimlik görevinin gereğince yerine getirilmesi için elzem bir unsurdur”* diyerek eşitlik değerini vurgulamıştır.¹⁵ Yine savcılar açısından Budapeşte İlkelerinde de cinsiyet temelli ayrımcılık yapılamayacağı belirtilmiştir.¹⁶

4. İkincil Mağduriyete Yol Açmama

Özen gösterme ilkesinin bir gereği olan ikincil mağduriyete uğratmama (veya “yeni bir mağduriyete yol açmama”) ilkesi aile içi şiddete yönelik önemli standartlardan biridir. Bu ilke, şiddet eyleminin doğrudan sonucu olmayan, ancak mağdurun hak arama süreci esnasında deneyimlediği mağduriyetlerle ilgilidir.

Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanan Mağdura Yaklaşım Kılavuzunda; “ikincil mağduriyet”, *“suçtan doğan mağduriyetten sonra, kurumların ve bireylerin mağdura karşı davranışlarından dolayı oluşan mağduriyet”*¹⁷ olarak tanımlanmıştır. İkincil mağduriyetleri önlemede, şiddet mağdurlarıyla ilgilenen görevlilerin farkındalığı ve özeni önem arz eder.

15 Bangalor Yargı Etiği İlkeleri, 5. Değer Eşitlik, Tam metin için bkz. <https://www.yargitay.gov.tr/documents/ek1-1612425208.pdf> (E.t. 29.1.2023)

16 Budapeşte İlkeleri, II/İ. Tam metin için bkz. <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/d28e036f-72e3-4db7-a602-b86c198eb73c.pdf> (E.t. 29.1.2023).

17 Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, “Mağdura Yaklaşım Kılavuzu”, s. 2. Kılavuzun tamamına şu adresten erişilebilir: <https://magdur.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1952021192714magdurayaklasimkilavuzu.pdf> (E.t. 13.8.2022).

5. Mağdur Odaklı Olma

Tüm bu sürecin diğer bir temel taşı da yaklaşımın merkezinde mağdurun olmasıdır. Mağdur odaklı yaklaşımda, şiddet mağdurunun fiziksel ve psikolojik güvenliği sağlanarak süreç içerisinde yeni mağduriyetlerin oluşması önlenmeye çalışılır.¹⁸

CEDAW Komitesi, 35 Sayılı Genel Tavsiye:

“28. Tüm bu önlemler mağdur odaklı bir yaklaşım ile uygulanmalı, kadınlar hak sahibi olarak kabul edilmeli ve kızların çocukluktan gençliğe evrilmeye kapasiteleri de dâhil olmak üzere etkinlikleri ve özerklikleri teşvik edilmelidir. Ayrıca bu önlemler kadınların katılımıyla tasarlanıp uygulanmalı, çoklu/kesişimsel ayrımcılık biçimlerinden etkilenen kadınların özel durumları göz önünde bulundurulmalıdır.”

Bu husus, insan onuruna ve mahremiyete saygıyla da ilgilidir.¹⁹ Şiddet mağduru, meselenin bütünsel ve bağlamsal bir şekilde ele alındığı ve kendisinin pasif bir özne durumuna getirilmediği bir yargılama sürecinde olduğunu hissetmelidir. Mağdur, yeteri kadar bilgilendirildiğinde sürece dâhil olarak önemli kararları daha bilinçli bir şekilde alacaktır. Yeteri kadar bilgilendirme, 6284 sayılı Kanunda da belirtilmiş olan aydınlatılmış rızayı içermektedir.

6284 Sayılı Kanun madde 1/c:

“Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.”

18 UNODC, Handbook for the Judiciary on Effective Criminal Justice Responses to Gender-based Violence against Women and Girls, 2009, s. 52. Tam metin için bkz. https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/HB_for_the_Judiciary_on_Effective_Criminal_Justice_Women_and_Girls_E_ebook.pdf (28.1.2023).

19 UNODC, Handbook for the Judiciary on Effective Criminal Justice Responses to Gender-based Violence against Women and Girls, s. 61, 81.

**II. 6284 SAYILI
AİLENİN KORUNMASI
VE
KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN
AMACI VE KAPSAMI**

Ülkemizde aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele amacıyla kaydedilen ilerlemelerin bir yansıması olarak 14.1.1998 tarihinde 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun kabul edilmiş, anılan Kanunda 26.4.2007 tarihli ve 5636 sayılı Kanun ile değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu Kanun, 20.3.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 08.3.2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 23. maddesi ile yürürlükten kaldırılmış olup, 6284 sayılı Kanunda 4320 sayılı Kanuna göre daha kapsamlı düzenlemelere yer verilmiştir.

6284 sayılı Kanunla uygulamada aksaklık yaşanan yönler giderilmeye çalışılmış, Kanunun uygulama kapsamı genişletilerek; aile bireylerinin yanı sıra kadınların, çocukların ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin de korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla ele alınacak tedbirlere ilişkin yeni hükümler ihdas edilmiştir. 4320 sayılı Kanunda aile mahkemesi hâkimine tanınan tedbir kararı verebilme yetkisi 6284 sayılı Kanunla birlikte mülki amir ve kolluk amirine de tanınmıştır.

Kanun kapsamında görev alacak kolluk görevlilerinin çocuk, kadın ve insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından seçilmesi öngörülmüş, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bu Kanun kapsamında verilecek tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği yeterli ve uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların 7 gün 24 saat esasına göre yürütüldüğü Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur.

A. Amaç

6284 sayılı Kanunun amacı, 1. maddesinde “*şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.*” şeklinde ifade edilmiştir. Kanunun uygulanması için mutlaka şiddetin gerçekleşmiş olması gerekmemektedir. Şiddetin gerçekleşme ihtimali/ tehlikesi de Kanunun uygulanması için yeterlidir.

B. Kapsam

6284 sayılı Kanun ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinde, Kanunun kapsamı belirtilmiştir. Buna göre Kanun, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile

bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi ile şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiler hakkında şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ile bu tedbirlerin alınması ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsamaktadır.

Kanun koyucu kapsamı belirlerken; kadınların, çocukların, aile bireylerinin, tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının korunmasını tercih etmiştir. Kanunun kapsamını bu kişiler oluşturmaktadır.

C. Temel İlkeler

6284 sayılı Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında;

- Temel insan haklarına dayalı,
- Kadın erkek eşitliğine duyarlı,
- Sosyal devlet ilkesine uygun,
- Adil,
- Etkili,
- Süratli,

bir usul izlenir.

Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

- Komşular arasında yaşanan kavgalar,
- Alacak-verecek meselesinden doğan kavgalar,
- Medyatik kişilerin tartışmaları,
- Trafikte yaşanan kavgalar,
- Siyasi eleştiriler,

nedeniyle ortaya çıkan uyuşmazlıklara ilişkin tedbir taleplerinde, Kanunun kapsamı vakaya özgü değerlendirilmelidir.

D. Tanımlar

6284 sayılı Kanununun 2. maddesinde Kanunda kullanılan terimlerin tanımlarına yer verilmiştir.

1. Şiddet

6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet; *“Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı”* ifade eder.

Şiddet türleri;

- ✓ Fiziksel şiddet (dövmek, yaralamak, yakmak, aç bırakmak vb.),
- ✓ Sözlü şiddet (hakaret etmek, tehdit etmek, küçük düşürmek, aşağılamak vb.),
- ✓ Cinsel şiddet (zorla cinsel ilişkiye girmek, olağan dışı cinsel taleplerde bulunmak, başkaları ile birlikte olmaya zorlamak, isteği dışında hamile bırakmak vb.),
- ✓ Psikolojik şiddet (baskı yapmak, sürekli eleştirmek, bağırarak, giyimini denetlemek vb.),
- ✓ Ekonomik şiddet (çalışmayan eşe para vermemek, evin ihtiyaçlarını karşılamamak, çalışmaya ya da çalışmamaya zorlamak, işten çıkarılmasını sağlamak, kazancını elinden almak, ekonomik konularda karar alınırken kişiyi dışlamak, aşırı borçlanmak, kişiyi aşırı borçlandırmak vb.),
- ✓ Siber şiddet (sosyal medya hesaplarına izinsiz girmek, sahte hesap açmak, rızası dışında fotoğraflarını veya konuşmalarını yayınlamak, kullanmak vb.).

2. Şiddet Mağduru

Şiddet mağduru, Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri ifade eder (6284 sayılı Kanun md. 2/1-e).

Uygulama Yönetmeliğinin 3/1-n maddesinde yer alan; *“Mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde uyuşuna bakılmaksızın Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan ya da kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiyi ifade eder”* şeklindeki düzenlemeden yabancıların da bu Kanundan yararlanabileceği anlaşılmaktadır.

Kanunun kapsamını belirleyen 1. maddesine göre şiddet mağduru olan kişiler; kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarıdır. Erkek mağdurların aile bireyi ya da tek taraflı ısrarlı takip mağduru olarak bu Kanun ile getirilen korumadan yararlanmaları söz konusu olabileceği gibi 18 yaşın altındaki erkek çocukların da Kanun ile getirilen korumadan yararlanabilmeleri mümkündür.

a. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet, kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı ifade etmektedir (6284 sayılı Kanun md. 2/1-ç).

Dikkat edilmesi gereken husus, kadının yalnızca kadın olması özelliğinden dolayı kendisine yönelik bir eylemin gerçekleştirilmesidir. Bu anlamda, bir kira sözleşmesi, alacak-verecek ilişkisi gibi özel hukuktan doğan uyuşmazlıklar ile komşular arasında yaşanan tartışmalar sonrasında gerçekleşen şiddet olayları kadına yönelik şiddet kavramı içinde yer almamakta olup bu hâllerde taraflardan birinin kadın olması olayın 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesini gerektirmez. Ancak belirtilen olaylarda da kadının yalnızca kadın olmasından dolayı şiddet eylemine maruz kalma durumu söz konusu ise olayı kadına yönelik şiddet kavramı içerisinde değerlendirmek mümkündür. Somut olayda mağdurun kadın olmasından dolayı şiddet uygulanmadığı, benzer bir şiddetin aynı koşullarda bulunan bir erkeğe de uygulanacağı sonucuna varılıyorsa bu olay 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmemelidir.

b. Çocuğa Yönelik Şiddet

Kanun ve Uygulama Yönetmeliğinde çocukların yaşlarıyla ilgili düzenleme yapılmamıştır. 6284 sayılı Kanunun 1/2-a maddesi gereğince bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve yürürlükteki diğerk kanuni düzenlemeler esas alınır.

Mevzuatımızda çocuk tanımına ilişkin çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 3/1-a, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 6/1-b, Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 3/1-c maddelerinde 18 yaşını tamamlamamış olan kişi çocuk olarak kabul edilir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 11. ve Türk Medeni Kanunun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 2. maddelerinde de 18 yaşın esas alındığı anlaşılmaktadır.

4721 sayılı Kanun kapsamında evlenme ya da hâkim kararı ile ergin olmak mümkün olsa da 18 yaşından küçük olan herkes çocuk kabul edilmektedir.

Çocukların 6284 sayılı Kanunun uygulamasından faydalanabilmesi için aile bireyi ya da aile dışından, aynı hanede ya da ayrı hanede, sahih ya da gayri sahih nesepli olmalarının önemi yoktur.

3. Ev İçi Şiddet

Ev içi şiddet; şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğerk kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir. Bu tanımlamaya göre şiddet; aralarında aile bağı olsun ya da olmasın aynı hanede yaşayan ya da ayrı hanelerde yaşasalar da aile mensubu olan kişiler arasında gerçekleşebilir.

Bu durumda; aynı ikametle yaşayıp yaşamadıklarına bakılmaksızın eşler, anne, baba ve çocuklar, evlat edinen ve evlatlık arasında yaşanan şiddet eylemleri, aile içi şiddet kapsamında değerlendirilebilir.

Aynı haneyi paylaşan ve birlikte oturma iradesi bulunan diğerk akrabalar (kardeşler, kayınvalide/kayınpeder ile damat ve gelinler, büyükanne/büyükbaba ile torunlar, hala, dayı, amca, teyze ile aynı derecedeki sıhrî hısımlar, kardeş çocukları) arasında meydana gelen olaylar da 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilir. Ayrıca aynı hanede olan bakıcı, hizmetçi gibi kişiler de ev içi şiddet tanımına girmektedir.

Burada dikkat edilecek bir husus da aynı hanede yaşayan teriminden aynı konut içerisinde birlikte yaşama iradesi ile yaşayanların anlaşılması gerekliliğidir (Örneğin; aynı binada fakat farklı dairelerde yaşayan kişilerin aynı hanede yaşadıkları kabul edilemez. Aile içi ve ev içi şiddet kavramları somut olaya göre değerlendirilmelidir.).

4. Tek Taraflı Israrlı Takip

6284 sayılı Kanunda tek taraflı ısrarlı takip tanımı yapılmamıştır. Ancak Uygulama Yönetmeliğinin Tanımlar ve Kısaltmalar” başlıklı 3/1-ş maddesinde;

Tek taraflı ısrarlı takip: “Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı ifade etmektedir.” şeklinde belirtilmiştir.

Bu kapsamda ısrarlı takibin oluşabilmesi için; mağdura karşı istemediği, rahatsız edici ve devamlılık içeren davranışlarda bulunulması, bunun sonucunda kişinin güvenliğinden endişe etmesi, korku, çaresizlik ve baskı altında hissetmesi gerekmektedir. Ani ve tesadüfi gelişen olaylar açısından ısrarlı takibin varlığından söz etmek mümkün değildir. Söz konusu fiilin mağdurun daha önceden tanıdığı kişilerce gerçekleştirilebilmesi mümkün olduğu gibi mağdurun hiç tanımadığı kişilerce gerçekleştirilmesi de olanaklıdır. Bu davranış, kişiyi takip etmek, kişiyle rızası dışında iletişimde bulunmaya çalışmak, sosyal medya araçları ile temasa geçmeye çalışmak, kişiye gözlendiğini hissettirmek, istenmeyen hediyeler göndermek, kişinin sosyal çevresinde karşısına çıkmak ve benzeri şekillerde meydana gelebilir.

Bu eylemler daha önce arkadaşlıkları bulunan tarafların ayrılmaları üzerine, ayrılan ya da bir araya gelmek istemeyen tarafa karşı da gerçekleştirilebilmektedir. İsrarlı takip eyleminin tarafları kadın veya erkek olabilir. Eylemin ısrarlı takip kapsamında olup olmadığı ise 6284 sayılı Kanunun amacı göz önünde bulundurularak somut olaya göre değerlendirilmelidir.

İsrarlı takip eylemleri daha önce başka suçlar içerisinde değerlendirilmekteyken 12.5.2022 tarihli ve 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla 5237 sayılı Kanuna eklenen 123/A maddesi ile ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir. Maddeye göre; ısrarlı bir şekilde, fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak

suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olmak ısrarlı takip suçunu oluşturmaktadır.

Suçun; çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi, mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması, hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi nitelikli hâlleri oluşturmaktadır.

Kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve ısrarlı takip mağdurları 6284 sayılı Kanun kapsamında olup her somut olay kendine özgü koşulları içerisinde değerlendirilmelidir. Örneğin; somut olaya göre aynı hanede yaşamayan uzak akrabalar arasındaki şiddet aile içi şiddet olarak değerlendirilemeyecekken gerçekleştirilen eylem kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet veya ısrarlı takip olarak kabul edilebilir.

5. Şiddet Uygulayan

Şiddet uygulayan, Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişidir.

Şiddet uygulayan; erkek veya kadın olabileceği gibi aile bireyi ya da mağdurla herhangi bir yakınlığı olmayan biri de olabilir. Şiddet uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında da Kanun kapsamında tedbir kararı verilmesi mümkündür. Ancak şiddet uygulayan ile şiddet uygulama tehlikesi bulunan aleyhine verilecek tedbirler aynı mahiyette olmayabilir. Bu kapsamda somut olayın özelliğine göre hangi tedbire hükmedilmesi gerektiği hâkim tarafından takdir edilmelidir.

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu 20.6.2019 tarihinde, S.M. (B. No: 2016/6038) başvurusunda Anayasa'nın 36. ve 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Kararda; “ 6284 sayılı Kanunda “şiddet uygulayan” kavramı kullanılmış ise de her olayda uygulayıcılar tarafından kullanılmasını zorunlu kılan bir hüküm olmaması,

“Şiddet uygulayan” ibaresinin kişinin suç konusunu doğurabilecek eylemleri işlediği izlenimini oluşturan, sorunlu bir tabir olduğu...”

ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararı göz önünde bulundurularak 6284 sayılı Kanun uyarınca verilecek kararlarda;

- “Şiddet Uyguladığı İddia Olunan”
- “Aleyhine Tedbir Kararı İstenen”
- “Karşı Taraf”
- “İlgili”

ifadeleri kullanılabilir.

**III. 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA
ALINABİLECEK TEDBİR
VE
KARARLAR**

Tedbir kararları, Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk amirleri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek kararlardır; Kanunda koruyucu ve önleyici tedbirler olarak düzenlenmiştir.

Koruyucu tedbirler, Kanunda belirtilen merciler tarafından şiddet mağduru hakkında olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirleri ifade etmektedir.

Önleyici tedbirler ise Kanunda belirtilen merciler tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında, olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlerdir.

Koruyucu Tedbirler	Şiddet mağdurları hakkında alınan tedbirlerdir. Şiddet uygulayan ya da şiddet uygulama tehlikesi bulunan kişiler hakkında koruyucu tedbir kararı alınmaz.
Önleyici Tedbirler	Şiddet uygulayan ya da şiddet uygulama tehlikesi bulunan kişiler hakkında alınan tedbirlerdir. Şiddet mağdurları hakkında önleyici tedbir kararları alınmaz.

A. Koruyucu Tedbirler

Kanunun 3. ve 4. maddeleri uyarınca koruyucu tedbirler; mülkî amir, kolluk amiri ve hâkim tarafından verilebilir.

Mülkî Amir	<p>Kanunun 3. maddesinde düzenlenen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verebilir.</p> <p>3. maddede sayılan tedbirler şunlardır;</p> <p>a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,</p> <p>b) Geçici maddi yardım yapılması,</p> <p>c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,</p> <p>ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,</p> <p>d) Kreş imkânının sağlanması.</p>
Kolluk Amiri	<p>Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, kolluk amiri, mülkî amirin yetkisi dâhilinde olan koruyucu tedbirlerden sadece Kanunun 3/1-a maddesinde yer alan;</p> <p>a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,</p> <p>ve 3/1-ç maddesinde yer alan;</p> <p>ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,</p> <p>tedbirlerini alabilir.</p>
Hâkim	<p>Kanunun 4. maddesinde düzenlenen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verebilir.</p> <p>4. maddede sayılan tedbirler şunlardır;</p> <p>a) İş yerinin değiştirilmesi,</p> <p>b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi,</p> <p>c) Tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması,</p> <p>ç) Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.</p>

Gecikmesinde sakınca bulunan hâl, Yönetmeliğin 3/1-c maddesinde; “Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda derhâl işlem yapılmadığı takdirde şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülkî amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması hâli” şeklinde tanımlanmıştır.

1. Mülki Amir Tarafından Verilen Koruyucu Tedbir Kararları

Mülki amir tarafından Kanunun 3. maddesinde sayılan tedbirlere olayın özelliğine göre hâkim tarafından da karar verilebilir (Uygulama Yönetmeliği md. 12).

a. Kendisine veya Gerekliyorsa Beraberindeki Çocuklara, Bulunduğu Yerde veya Başka Bir Yerde Uygun Barınma Yeri Sağlanması

Barınma yeri sağlanmasına ilişkin tedbir; hâkim, mülki amir ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amiri tarafından verilebilir. Hâkim tarafından barınma tedbiri verilmesi hâlinde barınma yeri belirtilmemelidir, Kanun hükmünde belirtildiği üzere “barınma yeri sağlanması” ibaresinin kararda yer alması yeterlidir.

Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amirince barınma yeri sağlanması tedbiri verildiğinde, evrakın en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde mülki amirin onayına sunulması gerekmekte olup mülki amir tarafından 48 saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Barınma tedbirinin yerine getirilmesine ilişkin usul Yönetmeliğin 7. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, hakkında barınma tedbiri verilen kişiler, varsa eğer çocuklarıyla birlikte Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında bulunan yerlerde (kadın konukevi gibi) bu tür barınma yerlerinin yetersiz kaldığı durumlarda mülki amirin, yine acil durumlarda kolluğun veya Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt, misafirhane veya benzeri yerlerde güvenli nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılırlar. Geçici barınma durumlarında ŞÖNİM tarafından kişi ve çocukları Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın denetimi altında bulunan barınma yerlerine güvenli nakli sağlanana kadar bedeli ödenerek ve geçici barınmanın sağlandığı yer kolluğu tarafından kişinin güvenliği sağlanarak sosyal tesis, yurt, belediye misafirhanesi gibi yerlerde geçici olarak barındırılır.

Barınma ve iaşe gideri ŞÖNİM tarafından ödenir, korunan kişinin yerleştirildiği yere ilişkin bilgi ŞÖNİM'e bildirilir. ŞÖNİM, korunan kişinin talebini de dikkate alarak daha sonra uygun bir barınma yeri belirler ve yerleşimi sağlar.

Korunan kişi ve beraberindeki çocukların hayati tehlikesi varsa konukevi, ilk kabul birimi veya diğer tesislere güvenli şekilde yerleştirilmesine kolluk tarafından refakat edilir. ŞÖNİM tarafından il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilerek ulaşım giderleri ve korunan kişinin zorunlu giderleri karşılanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarına getirilen şiddet mağduru barınma yerine derhâl kabul edilir, herhangi bir karar ya da onay aranmaz.

Hakkında resen barınma tedbiri verilen kişi barınma yerinde kalmak istemezse aydınlatılmış rızası alınmak kaydıyla kurumdan ayrılması sağlanır. Aydınlatılmış rıza, Yönetmeliğin 3/1-a maddesinde tanımlandığı üzere *“Korunan kişinin kendisi hakkında verilebilecek tedbir kararının anlayabileceği bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanını”* ifade eder.

b. Diğer Kanunlar Kapsamında Yapılacak Yardımlar Saklı Kalmak Üzere Geçici Maddi Yardım Yapılması

Geçici maddi yardım yapılmasına ilişkin tedbir kararı, mülkî amir tarafından verilebileceği gibi hâkim tarafından da verilebilir. Geçici maddi yardımın ne şekilde yapılacağı Kanununun 17. maddesinde, yerine getirilmesine ilişkin usul ise Yönetmeliğin 8. maddesinde düzenlenmiştir.

Bu Kanun hükümleri uyarınca geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır.

Geçici maddi yardım; korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesi üzerine hazırlanan bordro ile ödenir.

Geçici maddi yardım tedbir süresince devam eder. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi hâlinde kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplama yapılarak ödeme gerçekleştirilir.

Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü

Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespitinde hâlinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Diğer Kanunlara göre yapılan yardımlar, geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilmesine engel olmaz.

c. Psikolojik, Mesleki, Hukuki ve Sosyal Bakımdan Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi

Rehberlik ve danışmanlık hizmetine ilişkin tedbir kararı, mülkî amir veya hâkim tarafından verilebileceği gibi ŞÖNİM tarafından da resen sunulabilir. ŞÖNİM koordinasyonunda sağlanan bu hizmetler, korunan kişiye destek hizmetleri kapsamında yine ŞÖNİM bünyesinde sunulmaktadır. Korunan kişiye, psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği içerisinde gerekli hizmetler verilir. Korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması hâlinde davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilir.

ç. Hayati Tehlikesinin Bulunması Hâlinde İlgilinin Talebi Üzerine veya Resen Geçici Koruma Altına Alınması

Geçici koruma altına alınmaya ilişkin tedbir kararı, mülkî amir ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amiri veya hâkim tarafından verilebilir.

Hayati tehlike; bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması hâlini ifade eder (Uygulama Yönetmeliği md. 3/1-f).

Geçici koruma; hayati tehlikesi bulunan şiddet mağdurunun kolluk tarafından gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, **24 saat esasına** göre kesintisiz olarak, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilerden gelebilecek tehlikelerden korunması amacıyla yerine getirilen tedbiri ifade eder.

Geçici koruma altına alınma tedbirinin yerine getirilmesine ilişkin usul Yönetmeliğın 10. maddesinde ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

Mülkî amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amiri tarafından, olayın niteliğı, şikâyet ve ihbar göz önünde bulundurularak şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması hâlinde ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alma tedbiri verilebilir. Geçici koruma altına alınma tedbir kararının yerine getirilmesinde, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri, bulunduğu veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk, görevli ve yetkilidir. Korunan kişi, acil durumlarda hemen, diğer hâllerde ise 24 saat öncesinde gideceğı yere ilişkin, görevli ve yetkili kolluğa bilgi verir. Kolluk tarafından korunan kişinin gideceğı yerdeki kolluk gecikmeksizin haberdar edilir ve tedbir kararı uygulanmaya devam olunur.

Uygulama Yönetmeliğinin 10/3 maddesine göre; korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle 11.11.2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca hâkim, mülkî amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk tarafından belirlenir.

Fiziki koruma tedbiri türleri Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Yönetmeliğın 14. maddesinde belirtildiğı üzere;

- A. Yakın koruma,**
- B. Konutta koruma,**
- C. İş yerinde koruma,**
- D. Motorize veya devriye ile koruma,**
- E. Çağrı üzerine koruma,**

Şeklinde yerine getirilebilmektedir.

Korumanın 24 saat kesintisiz olma zorunluluğı bulunmamaktadır.

Kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin verilen kararda, fiziki korumanın ne şekilde gerçekleşeceğinin belirtilmesi zorunluluğı bulunmamaktadır. Koruma kararının şekli, kararı uygulayacak birimler tarafından belirlenebilmektedir.

Korunan kişiye, geçici koruma kararının kapsam ve içeriğı, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı hâlinde arayabileceğı telefon numaraları, kolluğun sorumlulukları, hangi durumlarda kolluğa bilgi vermesi gerektiğı, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar, kolluk tarafından açıklanarak tutanağa geçirilir ve tebliğ edilir.

5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/A ve 11/C maddelerinde, il ve ilçe sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi vali ve kaymakamın görevleri arasında sayılmış olup mülki amirin İl İdaresi Kanunundan kaynaklanan geçici koruma kararı alma yetkisi de bulunmaktadır.

d. Kreş İmkanının Sağlanması

Kanunun 3. maddesinde mülki amir tarafından alınabilecek bir diğer tedbir kreş imkanının sağlanmasıdır. Kanuna göre; *“Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkanının sağlanması”* tedbiri verilebilmektedir.

Yönetmeliğin 11. maddesinde kreş imkanı sağlanması tedbirinin yerine getirilmesi usulü düzenlenmiştir. Buna göre, çocuk sahibi olan korunan kişinin çalışmaması hâlinde, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânı sağlanması tedbiri verilir.

Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi aile ve sosyal hizmetler il/ilçe müdürlüğüne ibraz eder. Müdürlük birinci fıkra uyarınca gerekli işlemleri yerine getirir ve hizmetin alınması süresi üzerinden aylık olarak ödeme yapar. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır.

2. Hâkim Tarafından Verilen Koruyucu Tedbir Kararları

Hâkim tarafından verilen koruyucu tedbir kararları Kanunun 4. maddesinde düzenlenmiştir. Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak hâkim tarafından ilgilinin talebi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı veya kolluk görevlilerinin ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine veya resen, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaksızın 4. maddede sayılan koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya olayın özelliğine göre mülki amir tarafından alınabilecek tedbirler de dâhil olmak üzere, uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir.

İş yerinin değiştirilmesi	Evli olanlar hakkında müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi	Tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması
Kimlik ve ilgili bilgi ve belgelerin değiştirilmesi	Mülkî amir tarafından alınabilecek tedbirler	Uygun görülecek benzer tedbirler

a. İş Yerinin Değiştirilmesi

6284 sayılı Kanunun 4-1/a maddesinde düzenlenen iş yerinin değiştirilmesi tedbiri, aynı Kanunun 10/7 maddesine kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili mercii veya kişiler tarafından yerine getirilir.

Uygulama Yönetmeliğinin 13. maddesine göre, hâkim tarafından, korunan kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması hâlinde veya onayı alınmak suretiyle iş yerinin, bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilir. Ancak özel iş yerinde çalışan mağdurlar yönünden, iş yerinin birden fazla şubesi varsa değişiklik söz konusu olabilir.

İş yerinin değiştirilmesine yönelik tedbir kararı hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir ve yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. Kararın kaldırılması hâlinde de karar iş yerine tebliğ edilir.

Hâkim iş yeri değişikliği kararında ilgilinin kıdem, konum ve durumuna uygun bir diğer iş yerine veya aynı iş yerinin başka bir şubesine yerleştirilmesine karar verip bunu ilgilinin işi ile ilgili kurumlara bildirmekle yetinmelidir.

Ayrıca, 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6/1-d maddesi uyarınca, kasten öldürme ve bu suça teşebbüs, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, çocuğun cinsel istismarı, nitelikli cinsel saldırı ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçlarından mağdur olanların yaşadığı mağduriyet nedeniyle:

1) Yerleşim yerini değiştirmek zorunda kalan mağdurların talepleri hâlinde, kendilerinin ya da birlikte ikamet ettikleri aile bireylerinin çalıştıkları kamu kurum ve kuruluşlarının kadro, pozisyon ve teşkilat durumu göz önünde bulundurularak görev yerleri değiştirilir.

2) Yerleşim yerini değiştirmek zorunda kalan özel hukuk hükümlerine tabi çalışan mağdurların talepleri hâlinde, kendilerinin ya da birlikte ikamet ettikleri aile bireylerinin aynı işverene ait başka işyerlerinde çalışmalarını sağlanabilir.

b. Müşterek Yerleşim Yerinden Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi

6284 sayılı Kanunun 4/1-b maddesine göre hâkim tarafından, şiddet gördüğü ya da şiddet tehdidi altında bulunduğunu bildiren kişinin evli olması hâlinde, talebi üzerine müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenmesine karar verilebilir. Ancak başvuran kişinin, şiddet uyguladığı veya şiddet uygulama tehlikesi bulunduğu iddia olunan kişiyle müşterek yerleşim yerine sahip olması gerekmektedir. Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kişinin talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilir.

c. Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması

Aile konutu, eşlerin ve varsa çocuklarının birlikte yaşama iradesi ile bir araya geldikleri ve müşterek yaşamlarını sürdürdükleri yerdir.

4721 sayılı Kanunun 194. maddesine göre eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir. Aile konutu olarak özülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir. Aile konutu eşlerden biri tarafından kiralanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur.

6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet mağduru olan veya şiddet tehdidi altında olan eş aile konutu olarak kullandıkları eve aile konutu şerhi konulmasını talep edebilir.

Uygulama Yönetmeliğinin 15. maddesine göre, hâkim tarafından, Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verilebilir. Karar, hâkim tarafından ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu müdürlüğüne gönderilir.

ç. Kimlik ve İlgili Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi

Korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde, ilgilinin aydınlatılmış rızası alınarak hâkim tarafından kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi kararı verilebilir.

Karar verilmeden önce kolluk makamları ile diğer birimlerin hazırlayacağı değerlendirme raporları göz önünde tutulmalıdır (Tanık Koruma Kanunu md. 6).

Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre, verilen karar hâkim tarafından İçişleri Bakanlığınca gereği yerine getirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir (Uygulama Yönetmeliği md. 16/2). Cumhuriyet başsavcılığınca bu karar İçişleri Bakanlığına ivedilikle gönderilir. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu, İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir (Uygulama Yönetmeliği md. 16/3).

Hâkim tarafından, verilen bu kararda kimliği değiştirilen kişinin yeni kimlik bilgilerinin karar metnine yazılmaması hususuna dikkat edilmelidir. Karar yerine getirildikten sonra, kişinin yeni kimlik bilgilerinin mahkemeye gönderilmesi talep edilmemelidir.

B. Önleyici Tedbirler

Önleyici tedbir kararı hâkim tarafından, bir kısım tedbirler yönünden ise gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amiri tarafından verilir. Kanunda mülki amire bu konuda karar alma yetkisi tanınmamıştır.

ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARI ALABİLECEK KİŞİLER

Hâkim

Hâkim, şiddet uyguladığı iddia edilenle ilgili olarak Kanunun 5. maddesinde düzenlenen önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek diğer tedbirlere karar verebilir. 5. maddede sayılan tedbirler şunlardır;

- Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması,
- Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi,

	<p>c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve iş yerine yaklaşmaması,</p> <p>ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması,</p> <p>d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması,</p> <p>e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi,</p> <p>f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi,</p> <p>g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi,</p> <p>ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi,</p> <p>h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması,</p> <p>ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.</p>
Kolluk Amiri	<p>Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, kolluk amiri tarafından da;</p> <p>a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması,</p> <p>b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi,</p> <p>c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve iş yerine yaklaşmaması,</p> <p>d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması,</p> <p>tedbirleri alınabilir.</p>

Olayın niteliğine göre Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 4721 sayılı Kanunda yer alan tedbirlere de karar verilebilir (6284 sayılı Kanun md. 5/3). Kanundaki “*uygun görülecek benzer tedbirlere*” ifadesinden, tamamen olaya özgü ve Kanunun amacına uygun görülen başka bir tedbire de hâkim tarafından karar verilebilir.

Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez (6284 sayılı Kanun md. 8/3).

1. Hâkim Tarafından Verilen Önleyici Tedbir Kararları

a. Şiddet Mağduruna Yönelik Olarak Şiddet Tehdidi, Hakaret, Aşağılama veya Küçük Düşürmeyi İçeren Söz ve Davranışlarda Bulunmaması

Kanunun 5/1-a ve Uygulama Yönetmeliğinin 18. maddelerine göre hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye karşı tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlarda bulunmamasına ilişkin olarak karar verilebilir.

Psikolojik ve sözlü şiddetin yaygın görünümü olan kişileri aşağılama, hakaret etme, tehdit etme, küçük düşürme, alay etme, korkutma ve benzeri davranışların önlenmesi amacıyla bu tedbir kararına başvurulmaktadır.

b. Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Derhâl Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsis Edilmesi

Tarafların müşterek konutlarının bulunması hâlinde Kanunun 5/1-b maddesine göre söz konusu tedbir kararının verilmesi mümkündür. Müşterek konut, sadece aile konutu anlamına gelmeyip birlikte oturlan konutunu da kapsayan daha geniş bir kavramdır. Yazlık konut, tarafların aile konutu olmasa da müşterek konutudur. Müşterek konut bulunmadığı takdirde 5/1-c maddesindeki tedbir uygulanabilir.

Bu tedbirin uygulanması, şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam etmesine engel teşkil etmez. Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, koruma kararı süresince aile konutunun kira sözleşmesini feshetmemesine, kamu konutu tahsisinin kaldırılması yönünde talepte bulunmamasına ve bu tür yükümlülüklerinin devamı ile uygun görülecek diğer tedbirlere de karar verilebilir. Kira sözleşmesine ilişkin tedbir kararı kiralayana, kamu konutu tahsisinin kaldırılmamasına yönelik tedbir kararı ise ilgili kamu kurumuna bildirilir (Uygulama Yönetmeliği md. 19/3,4).

Bu çerçevede yukarıda sayılan aboneliklerin kapatılmaması, kapatılan aboneliklerin açtırılması, aboneliklerle ilgili giderlerin ödenmesi, aboneliklerle ilgili giderlerin belli bir miktarla sınırlı olarak ödenmesi, mevzuatı engel oluşturmadığı takdirde aboneliklerin mağdur adına yaptırılması konusunda mağdura yetki verilmesi gibi kararlar verilebilir.

c. Korunan Kişilere, Bu Kişilerin Buldukları Konuta, Okula ve İş Yerine Yaklaşmaması

Kanunun 5/1-c maddesine göre, hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye, konuta, okula, iş yerine ve korunan kişinin bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir. Madde metninde konut, iş yeri, okul örnek olarak belirtilmiş olup bu yerlerin tamamı ya da bir kısmı hakkında karar verilmesi mümkündür.

Tarafların aynı iş yerinde çalıştığı durumlarda, “mağdurun iş yerine yaklaşmaması” şeklinde karar verilmesi yerine, şiddet uygulayanın çalışma özgürlüğünün kısıtlanmaması amacıyla “mağdurun çalıştığı birime, kata, bölüme yaklaşmaması” şeklinde karar verilebilir.

ç. Çocuklarla İlgili Daha Önce Verilmiş Bir Kişisel İlişki Kurma Kararı Varsa, Kişisel İlişkinin Refakatçi Eşliğinde Yapılması, Sınırlanması ya da Tümüyle Kaldırılması

Kanunun 5/1-ç maddesine göre, çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılmasına ilişkin tedbir kararı verilebilir.

Tedbir talebi değerlendirilirken gerektiğinde duruşma yapılabilir, çocuk hakkında sosyal inceleme raporu alınabilir. Durumun aciliyeti gözetilerek önce tedbir kararı verilip sonrasında sosyal inceleme raporu alınarak verilen karar yeniden gözden geçirilebilir.

Velayet ve kişisel ilişki kurulmasına dair kararlar, çocuğun üstün yararı gözetilerek değişen koşullara göre yeniden ele alınabilir.

d. Gerekli Görülmesi Hâlinde Korunan Kişinin, Şiddete Uğramamış Olsa Bile Yakınlarına, Tanıklarına ve Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Hâller Saklı Kalmak Üzere Çocuklarına Yaklaşmaması

Kanunun 5/1-d maddesine göre, gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin tedbir kararı verilebilir; bu hâlet mağdur tanıklarının veya yakınlarının şiddete uğraması veya şiddet tehlikesi altında bulunması koşulu aranmaz. Verilen kararlarda kişilerin isimlerinin bulunması zorunluluğu da yoktur.

Tedbir kararının verilmesiyle şiddet uygulayanın, kişisel ilişki kararı dışında çocuklarına yaklaşması da yasaklanmaktadır. Çocukla kişisel ilişki hakkında daha önce verilen bir karar varsa bu durumda şiddet uygulayan kararda belirtilen tarihlerde çocukla görüşebilecektir. Kararda belirtilen zaman dışındaki yaklaşımlar ise ihlal oluşturacaktır.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik daha önce verilmiş bir karar yoksa şiddet uygulayan, hakkında verilen bu tedbir kararı sonrasında çocukla görüşemeyecektir. Ancak çocuğun üstün yararına aykırı bir durum bulunmadığının tespit edilmesi hâlinde çocukla kişisel ilişki kurulması konusunda aynı dosya üzerinden ek karar verilebilir. Gerektiğinde çocuk hakkında sosyal inceleme raporu alınabilir.

e. Korunan Kişinin Şahsi Eşyalarına ve Ev Eşyalarına Zarar Vermemesi

Kanunun 5/1-e maddesine göre, korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar verilmemesine ilişkin tedbir kararı verilebilir.

Tedbirle korunan, mağdurun şahsi eşyaları ile kime ait olduğu önem taşımayan ev eşyalarıdır. Şiddet uygulayanın kendi şahsi eşyalarına (örneğin; kendi giysilerine) zarar vermesi ise ihlal oluşturmayacaktır.

f. Korunan Kişiyi İletişim Araçlarıyla veya Sair Surette Rahatsız Etmemesi

Kanunun 5/1-f maddesine göre, korunan kişinin iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız edilmemesine ilişkin tedbir kararı verilebilir.

Tedbirle şiddet uygulayanın iletişim araçlarıyla veya görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette korunan kişiyi rahatsız etmemesi hüküm altına alınmıştır.

“Rahatsız etmek” ifadesi Türk Dil Kurumu sözlüğünde; *“rahatını bozmak, rahatını, keyfini kaçırmak”* şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla rahatsız eden eylemin suç konusu olması zorunlu değildir. Bu anlamda ısrarlı barışma girişimi bile tedbirin ihlali sonucunu doğurabilir. İletişim araçlarıyla arama sabit ise rahatsız etme amacı taşımadığını kanıtlama yükümlülüğü şiddet uygulayana aittir.

g. Bulundurulması veya Taşınmasına Kanunen İzin Verilen Silahları Kolluğa Teslim Etmesi

Kanunun 5/1-g maddesine göre, bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahların kolluğa teslimine ilişkin tedbir kararı verilebilir.

Silah teslimine ilişkin önleyici tedbir kararları Kanunun 5/1-g ve 5/1-ğ maddelerinde düzenlenmiş olup her iki bendin uygulama alanı birbirinden farklılık arz etmektedir.

6284 sayılı Kanun kapsamında silah teslimine ilişkin önleyici tedbir kararları aile mahkemesi hâkimi tarafından verilebilmektedir. Bu tedbirler gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında kolluk amirince alınabilecek tedbir kararları arasında sayılmamıştır.

Bununla birlikte 24.10.2019 tarihinde 7190 sayılı Kanunla 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun'da değişiklik yapılmıştır. 6136 sayılı Kanunun 7. maddesinde yapılan değişiklik sonucunda *“8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında haklarında tedbir kararı verilenlere tedbir kararı süresince ateşli silahları taşıma ve bulundurma izni verilmez, varsa ruhsat verilmesine ve yenilemesine ilişkin işlemler bekletilir. Bunların ruhsata bağlanmış silahları ise tedbir kararı kalkıncaya kadar genel kolluk kuvvetleri tarafından muhafaza altına alınır.”* hükmü getirilmiştir.

Bu değişlikle kolluk kuvvetlerine, 6284 sayılı Kanun kapsamında hakkında tedbir kararı verilen kişinin bulundurma ve taşıma ruhsatlı ateşli silahının olması hâlinde, Cumhuriyet savcısı, mülki amir ve/veya kolluk amirinin talimatına gerek duyulmaksızın mevcut silahı muhafaza altına alma yetkisi verilmiştir.

Benzer düzenleme 2521 sayılı Kanunun Ek 1 maddesinde de yapılmıştır. Değişikle; *“8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında haklarında tedbir kararı verilene, tedbir kararı süresince bu Kanun kapsamındaki yivsiz av tüfekleri, spor ve nişan tüfek ve tabancaları taşıma ve bulundurma izni verilmez, varsa ruhsat verilmesine ve yenilemesine ilişkin işlemler bekletilir. Bunların bu Kanun kapsamında ellerinde bulunan yivsiz av tüfekleri, spor ve nişan tüfek ve tabancaları ise tedbir kararı kalkıncaya kadar genel kolluk kuvvetleri tarafından muhafaza altına alınır.”* şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Bu değişiklikler sonucunda mahkeme tarafından silah hakkında 6284 sayılı Kanunun 5/1-g maddesine göre karar verilmese dahi Kanunlarda **“haklarında tedbir kararı verilenler”** ifadesine yer verildiğinden, haklarında herhangi bir tedbir kararı bulunanların ruhsatlı silahları kolluk tarafından muhafaza altına alınabilmektedir.

Görev gereği silah taşıyan kamu personelinin, görev silahı için bu hüküm uygulanmaz. 6284 sayılı Kanunun 5/1-g maddesinde yer alan bu tedbir, taşıma ve bulundurma ruhsatlı silah sahibi olanlar hakkında uygulanır.

Mahkeme tarafından 6284 sayılı Kanunun 5/1-g maddesi uyarınca silah teslimine karar verilmemiş ancak önleyici başka bir tedbire hükmedilmiş ise kolluk tarafından 6136 veya 2521 sayılı Kanunların ilgili maddeleri gereğince resen muhafaza altına alınan silahlar hakkında 6284 sayılı Kanuna göre iade kararı verilemez veya kolluğun bu işlemi hakkında itirazın inceleme yapılamaz.

ğ. Silah Taşınması Zorunlu Olan Bir Kamu Görevi İfa Etse Bile Bu Görevi Nedeniyle Zimmetinde Bulunan Silahı Kurumuna Teslim Etmesi

Kanunun 5/1-ğ maddesine göre, şiddet uygulayan hakkında silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine ilişkin tedbir kararı verilebilir. Görev gereği taşınan silahlar için bu hüküm uygulanır.

Görev silahı kurum amiri tarafından alınır.

Yukarıda belirtilen 7190 sayılı Kanun ile 6136 ve 2521 sayılı Kanunlarda yapılan değişikliklerle getirilen düzenlemeler kamu görevlilerinin görevlerinden dolayı kendilerine verilen görev silahları için uygulanmayacaktır. Zira 7190 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ruhsat başvuruları ve ruhsatlı silahlar hakkındadır.

6284 sayılı Kanununun 5/1-g ve 5/1-ğ maddeleri kapsamında verilen tedbir kararının yerine getirilmesi sırasında hakkında tedbir kararı verilen kişinin silahının başka ildeki ikâmetinde bulunduğu, silahı kaybettiği ve benzeri nedenlerle teslimden kaçındığı durumlarda tedbir kararının ihlali söz konusu olabilir.

h. Korunan Kişilerin Buldukları Yerlerde Alkol ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmaması ya da Bu Maddelerin Etkisinde İken Korunan Kişilere ve Bunların Buldukları Yerlere Yaklaşmaması, Bağımlılığının Olması Hâlinde, Hastaneye Yatmak Dâhil, Muayene ve Tedavisinin Sağlanması

Kanununun 5/1-h maddesine göre, şiddet uygulayan hakkında korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına ilişkin tedbir kararı verilebilir.

Bu tedbirle:

- Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmaması,
- Bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşılmaması,
- Bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması,

istenilmektedir.

Bu tedbirlerin hepsinin birlikte verilmesi zorunlu değildir; birine veya hepsine aynı anda karar verilebilir. Karar verilen tedbirlerden birinin ya da tamamının ihlali zorlama hapsi nedeni olacaktır.

Tedaviye yönelik karar, ŞÖNİM tarafından diğer kurumlarla iş birliği içinde takip edilmektedir. Uygulama Yönetmeliğinin 27/2 maddesine göre gerektiğinde kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım istenebilmektedir.

1. Bir Sağlık Kuruluşuna Muayene veya Tedavi İçin Başvurması ve Tedavisinin Sağlanması

Kanunun 5/1-ı maddesine göre, şiddet uygulayanın bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına ilişkin tedbir kararı verilebilir. Şiddet uygulayanın bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi olmasını gerektiren bir rahatsızlığı bulunduğu hususunda şüphe oluşması hâlinde tedbire hükmedilmelidir. Tedbirin amacı şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine veya uygulamasına yol açan davranışlarının önlenmesidir.

Sağlık tedbiri kararının mahkemece il sağlık müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir. Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi hâlinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir. Cumhuriyet başsavcılığınca mahkemeye bildirilen ihlal durumunda zorlama hapsi kararı verilebilir.

Zorlama hapsi talebi, tedavi kararı verilen kişinin akıl hastalığı gibi sebeplerden dolayı ayırt etme gücünden yoksun olması hâlinde tebliğin geçersiz olduğu ve eylemin de iradi olmadığı göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir.

Kanun kapsamında verilen tedbir süreli olup ayırt etme gücünden yoksun kişiler ömür boyu temsil, bakım, korunma, mal varlığının yönetilmesi gibi konularda muhtaç durumda olduklarından kararla birlikte vesayet makamına 4721 sayılı Kanunun 405. ve/veya 432. maddelerine göre ihbarda bulunulması gerekir.

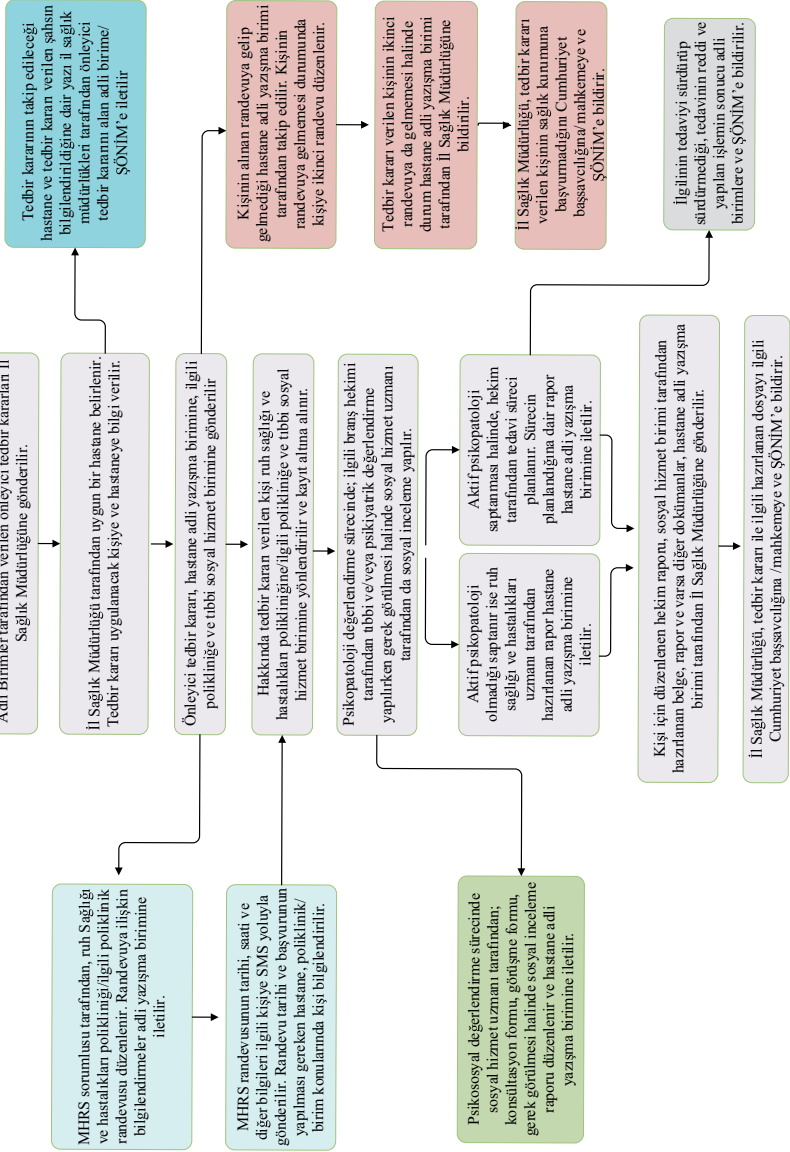
2. Kolluk Amiri Tarafından Verilen Önleyici Tedbir Kararları

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde 6284 sayılı Kanunun 5/1-a, 5/1-b, 5/1-c ve 5/1-d maddelerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirince de alınabilir.

Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından 24 saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Tatil günleri sürenin hesabına dâhildir. Sürenin bitimi resmî tatil veya hafta sonuna rastlarsa, süre takip eden ilk iş günü sona erer.

6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SAĞLIK TEDBİRLERİ İŞ AKIŞ ŞEMASI

*Sağlık tedbirleri iş akış şeması Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanmış olup ilgili kurumlara dağıtılmıştır.

Kolluk tarafından alınan kararlar, alındığı andan itibaren geçerlidir. Kararın geçerli olması hâkimin onayına bağlı değildir. Dolayısıyla kolluk amiri tarafından alınan karar tebliğ edilmiş ve tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarı yapılmış ise bu karara aykırı davranışlar zorlama hapsini gerektirir. Karar haksız/hatalı olarak verilse dahi bu durum şiddet uygulayana karara aykırı davranma hakkı vermez. Şiddet uygulayan kararın kaldırılması konusunda yasal haklarını kullanmalıdır.

Hâkimin kararı onaylamaması veya kararın yasada belirtilen sürede onaya sunulmaması hâlinde, karar kendiliğinden kalkar. Bunun için bir karara gerek yoktur.

Hâkimin onayına sunulan kolluk amiri kararının onaylanmaması geriye yürümez; ileriye yönelik sonuç doğurur.

6284 sayılı Kanunun 5/1-a, 5/1-b, 5/1-c ve 5/1-d maddelerinde yer alan tedbirlerin dışında kolluk amiri tarafından alınan kararlar hukuken yok hükmündedir; hukuki sonuç doğurmaz. İhlal hâlinde de zorlama hapsi verilemez. Örneğin; kolluğun yetkisi olmadığı hâlde 6284 sayılı Kanunun 5/1-f maddesinden karar alması ve bu kararın ihlal edilmesi hâlinde zorlama hapsi verilemez.

C. 6284 Sayılı Kanun Uyarınca Verilebilecek Diğer Tedbirler

a. Çocuk Koruma Kanununda Yer Alan Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

Kanunun 5/3 maddesine göre, Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3.7.2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlere karar vermeye yetkilidir.

6284 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, hâkim tarafından gerektiğinde çocuklar yönünden, 5395 sayılı Kanunda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlere de hükmedilebilir. Bu Kanunda danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleri yer almakta olup, tedbirler farklı kurumlar tarafından yerine getirilmektedir.

b. 4721 Sayılı Kanun Kapsamında Verilecek Kararlar

Kanunun 5/3 maddesine göre, Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

Kanunun 5/4 maddesine göre göre şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilme dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Şiddet mağduru lehine 4721 sayılı Kanun uyarınca nafakaya hükmedilmişse 6284 sayılı Kanuna göre tekrar nafakaya hükmedilemez. 6284 sayılı Kanuna göre tedbir nafakası kararı verildikten sonra 4721 sayılı Kanuna göre nafakaya hükmedilmişse bu durumda 6284 sayılı Kanuna göre verilen nafaka kaldırılmalıdır. Zira Kanunda açıkça **“4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması”** koşulu aranmaktadır. 6284 sayılı Kanuna göre nafakaya hükmedilmesi için şiddet mağdurunun talebinin bulunmasının gerekmediği de göz önünde bulundurulmalıdır.

c. Kişisel Eşyaların Teslimi

Kanunun 8/7 maddesine göre, talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimine ilişkin karar verilebilir. “İlgililer” ifadesinden Uygulama Yönetmeliğinin 19/2 maddesine göre korunan kişi, şiddet uygulayan ya da bu kişilerin yakınları anlaşılmalıdır. Kişisel eşyalar mağdurun kullanımında olan kıyafet, ayakkabı, kimlik, pasaport, telefon gibi sair araç gereçlerdir. Bunların tespiti her vakaya özgü olarak değerlendirilmelidir.

Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir. (6284 sayılı Kanun md. 8/7, Uygulama Yönetmeliği md. 19/2) Talep dilekçesinde bu eşyaların listelenmesi gerekir. Ayrıca kime ait olduğu hususunda tereddüt oluşturan eşyanın kişisel eşya olduğu iddia ediliyorsa buna ilişkin belge sunulmalıdır. Aksi hâlde bu nitelikteki eşyanın teslimine hükmedilmemeli, mahkemece mal rejiminin tasfiyesi sonucunu doğuracak şekilde karar verilmemelidir.

D. Destekleyici Tedbirler

Şiddet çok boyutlu bir olgu olup şiddetin pek çok sebebi bulunmaktadır. Şiddeti sadece mağduru koruyarak ve şiddet uygulayana karşı önleyici tedbir olarak çözmek mümkün olmadığından öncelikle şiddetin nedeni araştırılıp buna göre bireysel ve olaya uygun tedbirler uygulanmalıdır.

Bu kapsamda, 6284 sayılı Kanununun 15. maddesinde destekleyici tedbirlere yer verilmiş olup tedbirleri uygulama ve takip etme görevi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının taşra teşkilatı olan şiddet önleme ve izleme merkezleri (ŞÖNİM) ile il müdürlüklerine aittir.

Kanununun 15. maddesi uyarınca şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının etkin uygulanması amacıyla ŞÖNİM tarafından verilecek destek hizmetleri hem korunan hem de şiddet uygulayan kişiye yönelik düzenlenmiştir.

ŞÖNİM Tarafından Korunan Kişiyne Sunulan Destek Hizmetleri	
<i>Kişiyne hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.</i>	Kişilerin adalete erişimlerinin ve sosyal hayata katılımlarının güçlendirilmesi sağlanmaktadır.
<i>Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.</i>	Korunan kişilere yönelik verilen tedbir kararlarının amacına ulaşp ulaşmadığına ilişkin önerilerde bulunarak tedbir kararlarının sonuçları ve kişiler üzerindeki etkileri izlenmektedir.
<i>Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.</i>	
<i>Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.</i>	Korunan ve şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi altında bulunan mağdurların sosyal hayata katılması sağlanarak çevreye ve kendine güveninin oluşmasına destek olunmalıdır. Bu desteğin ŞÖNİM tarafından mahkeme kararı olmadan da şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan her kişiyne uygulanması gerekmektedir.

<p><i>Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.</i></p>	<p>Mahkemeye gelen tedbir taleplerinde, kişiye ve olaya uygun tedbir kararlarının alınması için ya da verilen tedbir kararlarının yerine getirilmesi sırasında, hâkimin isteği üzerine sosyal araştırma raporu hazırlanmaktadır.</p>
<p><i>İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.</i></p>	
<p><i>29.5.1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.</i></p>	<p>İlgili kanunlar kapsamında korunan kişiye maddi destek sağlanmasına yönelik rehberlik yapılarak kişinin ekonomik anlamda güçlenmesi sağlanmaktadır. Böylece kişinin psikolojik, ekonomik ve toplumsal çaresizliği azaldığı gibi hayata bağlılığı ve şiddete ilişkin farkındalığı da artırılmaktadır.</p>

ŞÖNİM Tarafından Şiddet Uygulayana Sunulan Destek Hizmetleri

<p><i>Hâkimin isteği üzerine, kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.</i></p>	<p>Şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlanmaktadır.</p>
<p><i>İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.</i></p>	<p>Şiddet uygulayan yönünden ilgili makam veya merci tarafından verilen tedbir kararının uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlanarak daha etkin, bireysel ve olaya özgü tedbirlerin verilmesi sağlanmaktadır.</p>

<p><i>Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin</i></p>	<p><i>Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalığını sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.</i></p>	<p>Şiddet uygulayan yönünden şiddetin psikolojik, toplumsal, kültürel nedenleri dikkate alınarak verilebilecek etkin destekleyici tedbirlerdendir. Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık eğitimleri ile her şiddet uygulayan yönünden bir karara bağlı olmadan bu programlara katılmalarının teşvik edilmesi, katılımlarının sağlanmasıyla şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişide bir farkındalık oluşturularak yeni şiddet olaylarının önüne geçilmesi ve başkaca mağdurlar yaratılmasının önlenmesi sağlanmaktadır.</p>
	<p><i>Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.</i></p>	<p>Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığı ya da ruhsal bozukluğu olan kişilerin bir sağlık kuruluşunda, muayene ve tedavilerinin sağlanmasına yönelik verilen destek hizmetleri, bu kişilerin hem topluma kazandırılmaları hem de sağlıklarına kavuşmaları yönünden önemlidir. Belirtilen durumlarda kişinin bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olması için teşvik ve ikna edilmesine yönelik ŞÖNİM tarafından yürütülen faaliyetlerdir. Bu yönüyle 6284 sayılı Kanunun 5/1-h ve 5/1-ı maddelerinden ayrılmaktadır.</p>
	<p><i>Meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.</i></p>	<p>Aleyhine tedbir kararı verilen kişilerin meslek edindirme kurslarına katılmasının sağlanması ve bunlara yönelik faaliyetlerin artırılarak kişilerin ekonomik yönden güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.</p>

ŞÖNİM'in görevleri arasında bulunan korunan kişiye ve şiddet uygulayana yönelik destek hizmetlerinin hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesi, şiddete ilişkin farkındalığı önemli ölçüde arttıracaktır.

Nitelikli veya tekrarlanan şiddet vakalarında Kanunda sayılan koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının yanı sıra şiddet uygulayan hakkında Kanununun 15. maddesinde yer alan destekleyici tedbir kararlarına hükmedilmesi de faydalı olacaktır. Bu karar verildikten sonra Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ilgili taşra birimine müzekkere yazılarak kararın takibi sağlanmalıdır.

6284 sayılı Kanun kapsamında hâkim tarafından destekleyici tedbir olarak verilen öfke kontrolü, stresle başa çıkma ve davranış değişikliğini amaçlayan programlara katılma yönündeki kararların ihlali hâlinde de zorlama hapsi verilmesi değerlendirilmelidir.

E. Gizlilik Kararı

Şiddet veya şiddet tehlikesinin bulunduğu durumlarda mahkemece, tedbir kararı verilirken şiddet mağdurunun ve aile bireylerinin kimlik ve adres bilgileri ile korumanın daha etkin olabilmesi için önem taşıyan diğer bilgilerinin resmî kayıtlarda gizli tutulmasına karar verilebilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişiler hakkında 5237 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Gizlilik kararı verilmesi için talepte bulunulması gerekmez. Hâkim gerekli hâllerde resen de gizlilik kararı verebilir. Adli işlemlerde, şiddete uğrayan kişiyle ilgili gizlilik iş ve işlemleri Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Yönetmelik hükümleri uygulanarak yerine getirilir.

Gizlilik kararı verilmesi hâlinde, şiddet mağduruna yapılacak tebligatlar ŞÖNİM'e ait adrese yapılır (Uygulama Yönetmeliği md. 32/3). Bilgilerinin gizli kalmasına karar verilen mağdurun Millî Eğitim Bakanlığı, Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, kolluk, bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulur.

Korunan kişinin nüfus kaydına işlenen gizlilik şerhi, tedbir kararının süresinin bitimini takip eden 15. gün MERNİS veri ağından silinir.

a. İş Yeri Değişikliği Kararıyla Birlikte Gizlilik Kararı Verilmesi

Kanunun 4/1-a ve Uygulama Yönetmeliğinin 13. maddelerine göre, hâkim tarafından mağdurun tabi olduğu ilgili mevzuata göre talebinin bulunması hâlinde veya onayı alınmak suretiyle iş yerinin, bulunduğu il ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilmektedir.

İş yeri değişikliği kararı verilirken aynı zamanda gizliliğe de hükmedilmesi, mağdurun korunması açısından önem teşkil etmektedir.

b. Kimlik Bilgilerinin Değiştirilmesi Kararıyla Birlikte Gizlilik Kararı Verilmesi

Kanunun 4/1-ç ve Uygulama Yönetmeliğinin 16. maddelerine göre, mağdurun hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için alınan diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde, mağdurun aydınlatılmış rızası alınarak 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre mağdurun kimlik ve diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesine karar verilebilir.

Kimlik bilgilerinin değiştirilmesine karar verilirken gizlilik esasına riayet edilmesi verilen tedbirin amacına ulaşması açısından hayati öneme sahiptir.

c. Gizlilik Kararının 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunuyla Birlikte Uygulanması

5395 sayılı Kanunun 5/1-e maddesinde “*Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirdir.*” hükmü mevcuttur. İş bu hüküm çerçevesinde barınma tedbirine karar verilmesi hâlinde de gizlilik kararı verilmesi hususu değerlendirilmelidir.

ç. Gizlilik Kararı ve Müşterek Çocukla İlişkinin Kaldırılması (Kanunun 8/6 ve 5/1-ç Maddelerinin Birlikte Değerlendirilmesi)

Gizlilik kararı verildiğinde, şiddet mağdurunun yanındaki reşit olmayan çocuklarla karşı taraf arasında daha önceden verilmiş kişisel ilişki kararı mevcut ise 6284 sayılı Kanunun 5/1-ç maddesi gereğince kişisel ilişki kararının kaldırılması hususu değerlendirilmelidir.

(Anayasa Mahkemesi Başvuru No. 2017/32972, T.A, Karar Tarihi: 29.9.2021, R.G. Tarih ve Sayı: 2.12.2021-31677)

d. Hakkında Gizlilik Kararı Verilen Kişiyे Dair İcra Takibi

Uygulama Yönetmeliğinin 43/2 maddesinde; *“Gizlilik kararı bulunması hâlinde icra müdürlükleri tarafından yapılacak işlemlerde 32 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında korunan kişinin bilgileri gizli tutulur.”* hükmü mevcuttur. Gizlilik kararı verilen kişiyе yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM'e ait adres bilgileri kullanılmalıdır.

e. Gizlilik Kararı Verilirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

1-6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına ilişkin verilerin, her bir tedbir türüne ilişkin olarak tedbir tür ve sürelerini, söz konusu tedbirlerin verildiği kişilere ilişkin kimlik ve adres bilgilerini, iletişim bilgilerini içerecek şekilde mahkeme kalem personeli tarafından UYAP sistemine girilmesinin sağlanması,

2-Anılan Kanunun 8/6 maddesi uyarınca verilen gizlilik kararlarının, şiddet mağdurunun etkin korunabilmesi amacıyla diğer tedbirlerle birlikte aynı karar üzerinden verilmesinden kaçınılması, ayrı bir kararla verilerek sadece şiddet mağduruna tebliği hususunun somut olayın özelliğine göre değerlendirilmesi,

3-Gizlilik kararları ile ilgili verilerin, herhangi bir gecikmeye ve ön incelemeye gerek kalmaksızın ŞÖNİM'lere gönderilebilmesi ve nüfus kayıtlarına hızlıca işlenmesinin sağlanabilmesi için ayrı bir tedbir türü olarak UYAP sistemine süre ve tüm mağdur taraflara ilişkin bilgileri içerecek şekilde kaydedilmesinin sağlanması,

4-Hakkında gizlilik kararı verilen şiddet mağduru ile iletişim kurularak hizmet sunulabilmesi ve ŞÖNİM'lere yapılan tebligatların ilgisine ulaştırılabilmesi için şiddet mağdurunun adres ve iletişim bilgilerinin gizlilik esasına riayet edilerek üst yazı veya diğer iletişim araçlarıyla ŞÖNİM'lere bildirilmesi,

hususlarına dikkat edilmelidir.

f. Gizlilik Kararlarının UYAP Sistemine İşlenmesi

Gizlilik kararlarının UYAP kayıtlarından gizlenmesi ile ilgili olarak;

a) Kişilerin UYAP sistemindeki kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi için Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü ile yazışma yapılmasına gerek bulunmadığı,

b) Kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesinin UYAP ekranlarından yapılabildiği,

c) Dosyadaki tarafın kimlik bilgilerinin gizlenmesi için hâkim rolü ile sisteme bağlanılarak “Taraf Bilgilerinin Güncellenmesi” ekranında “Tarafı Gizle” onay kutusu seçilerek kaydedildiğinde, tarafın kimlik bilgilerinin sadece hâkim tarafından görüntülenebilmesinin sağlanmış olduğu,

d) Diğer birimlerdeki kimlik bilgilerinin gizlenmesi için ilgili mahkemelerle doğrudan yazışma yapılarak gizlenmesinin istenmesi gerektiği,

e) Dosyadaki evrakın gizlenmesi için hâkim rolünde bulunan “Genel İşlemler/Sistem İşlemleri/Dosya Evrak Yetkilendirme” ekranından, dosyadaki evrakın hangi rol veya kişilerin görmesine izin veriliyorsa gerekli seçimler yapılmak suretiyle diğer kişilerin görüntülemesinin engellenebildiği,

f) Dosyadaki tarafın adres bilgilerinin gizlenmesi için; hâkim, yazı işleri müdürü veya kâtip rolü ile sisteme girilerek “6284 sayılı Kanuna Göre Koruma Kararı Verilmesi” ekranında “Tebdir Ekle” butonuna basıldığında, açılan tebdir kararı ekleme küçük ekranında “Mağdur” onay kutusu seçilip sonrasında “Müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi” tedbiri seçilip “Ekle” butonuna basıldıktan sonra, hâkim onayını müteakip girilen süre sonuna kadar UYAP’ta seçili kişinin adresinin otomatik olarak gizlendiği, taraf ekranlarındaki adres türlerine “ŞÖNİM adresi” (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi) türü seçilerek kişinin ŞÖNİM adresinin eklenmesi gerektiği,

g) Koruma altına alınan kişi ile ilgili olarak dosya, kişi ve evrak gizleme işlemlerinin bizzat kararı veren mahkeme hâkimi tarafından; adres gizleme işleminin ise kararı veren mahkemede görev yapan personel tarafından ilgili ekranlar kullanılmak suretiyle yapılması gerektiği,

hususlarına dikkat edilmelidir.

F. Teknik Yöntemlerle Takip Kararı (Elektronik Kelepçe)

6284 sayılı Kanununun 12. maddesine göre, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemlerin kullanılmasına hâkim tarafından karar verilebilir. Elektronik kelepçe, Kanununun 12. maddesinde ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 6284 sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelikte düzenlenmiştir.

Elektronik kelepçe kararı; ŞÖNİM, kolluk, şiddet mağduru ya da Cumhuriyet savcısı tarafından en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer aile mahkemesi hâkiminden talep edilir. Hâkim tarafından bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının yetersiz kaldığının, mağdurun hayatının olağan akışının aksadığının değerlendirildiği durumlarda teknik yöntemlerle takip kararı verilebilir.

Kolluk tarafından elektronik kelepçeyle takip edilmesi gerektiği değerlendirilen vakalar ŞÖNİM'e iletilmektedir. ŞÖNİM bünyesinde şiddet vakasının teknik yöntem ve araçlarla takibe elverişli olup olmadığını değerlendirmek üzere, ŞÖNİM müdürü, ŞÖNİM'de görevli en az bir meslek elemanı ve polis irtibat görevlisi/jandarma personeli olmak üzere asgari üç personelle bir komisyon oluşturulur. Komisyon tarafından vakanın teknik yöntemlerle takibe uygunluğu, takip kararının alınması, uzatılması ve kaldırılmasına ilişkin değerlendirme yapılır.

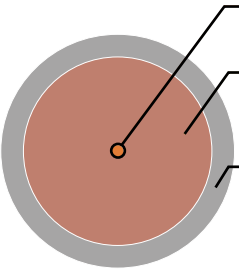
Vakanın takibe elverişli olduğunun tespiti hâlinde elektronik izlemeye ilişkin asgari mesafenin ve ilgili diğer bilgilerin olduğu nihai rapor aile mahkemesine ivedilikle sunulur.

Asgari mesafeye ilişkin değerlendirme; yükümlü ve şiddet mağdurunun ev, iş, okul ve benzeri adreslerinin birbirine olan yakınlığı, gündelik güzergâhları arasındaki mesafe, buldukları şehrin yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ve trafik durumu, kolluk birimlerinin etkin müdahale süresi gibi kriterler göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

*ŞÖNİM komisyonunca, sorumluluk bölgesine göre polis irtibat görevlisinin/jandarma personelinin koordinesinde hazırlanır, hâkime sunulacak değerlendirme raporuna eklenir.

*ASGARİ MESAFE

Kolluk birimlerinin acil durumda hızlı ve etkin müdahalesini sağlamak üzere yükümlü ve şiddet mağdurunun ev ve iş adresi ile bulunduğu konumun birbirine olan yakınlığı, buldukları şehrin yüzölçümü, nüfus yoğunluğu, trafik durumu, kolluk birimlerinin etkin müdahale süresi gibi ölçütler göz önünde bulundurularak belirlenen, yükümlünün şiddet mağduruna fiziksel olarak herhangi bir biçimde zarar vermesini engelleyecek mesafe

Mağdurun Konumu

Mağdurun harita üzerindeki gerçek zamanlı konumu

Yasaklı Bölge

Yükümlünün şiddet mağduruna yaklaşmasının yasak olduğu şiddet mağdurunun konutu, işyeri, okulu ve benzeri yerler

Tampon Bölge

Yasak bölgeye ilaveten, kolluk birimlerince vakaya hızlı ve etkin müdahaleyi sağlamak ve şiddet mağdurunu güvenli bölgeye ulaştırmak amacıyla izleme merkezi ve uygulama ekibi tarafından koordineli olarak belirlenen ek ya da ara bölge

Kolluk ve ŞÖNİM dışında, şiddet mağduru ya da Cumhuriyet savcısı tarafından elektronik kelepçe kararı talep edilmesi hâlinde, hâkim tarafından rapor alınmadan karar verilmesi mümkün ise de asgari mesafenin, güvenli bölgenin ve diğer hususların belirlenmesi bakımından ŞÖNİM'den komisyon raporu alınmalıdır.

Kararda asgari mesafenin belirlenmemiş olması hâlinde, teknik yöntemlerle takibe uygunluğun değerlendirilmesine esas teşkil edecek asgari mesafe önerisi ve güvenli bölgeler, ilgili kolluk birimi tarafından belirlenerek polis irtibat görevlisi/jandarma personeli aracılığıyla ŞÖNİM'e gönderilir. ŞÖNİM tarafından vakaya uygun asgari mesafe önerisini içeren ek karar talebi, kararı veren aile mahkemesine sunulmalıdır.

TEKNİK YÖNTEMLERLE TAKİP İZLEME SÜRECİ

Teknik Yöntemlerle Takip Kararının İhlali

Takip sürecinde herhangi bir ihlal olması durumunda, vaka mahkemeye bildirilmeden önce izleme personeline uyarı prosedürü, uyarıya rağmen ihlalin devam etmesi durumunda ihlal prosedürü uygulanmaktadır.

Yükümlünün;

- İzleme merkezi tarafından belirlenen tampon bölgeye girmesi,
- Alıcı cihazı yanında taşımaması veya şarj etmemesi,
- Elektronik kelepçeye ve alıcı cihaza zarar verecek biçimde müdahalede bulunması (kelepçe/klips/kayışa zarar vermek vb),

hâllerinde yükümlüyle iletişime geçilerek uyarı prosedürü uygulanır.

Bunun üzerine,

- Yükümlünün tampon bölgeye girdikten sonra uyarıya rağmen yasak bölgeye girmeye devam etmesi,
- Yükümlünün uyarı prosedürünün uygulanmasına rağmen elektronik kelepçeye ve alıcı cihaza müdahale etmeye ve zarar vermeye devam etmesi,

hâllerinde ihlal tespit tutanağı düzenlenir ve tutanak Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmek üzere ilgili kolluk birimine ve bilgi için ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılır.

Hakkında teknik yöntemlerle takip kararı verilen kişinin elektronik kelepçe takılmasına direnmesi ya da elektronik kelepçeye zarar vermesi hâllerinde “görevi yaptırmamak için direnme” veya “kamu malına zarar verme” suçları oluşabileceğinden durum tutanak altına alınarak ilgili Cumhuriyet başsavcılığına iletilir.

Teknik yöntemlerle takip kararına itiraz edilmiş olması kararın uygulanmasını durdurmaz. Bu nedenle karara itiraz süreci tamamlanıncaya kadar yükümlünün elektronik kelepçeyi takmayı reddetmesi veya çıkarması ihlal olarak değerlendirilir.

Yönetmeliğin 12/1 maddesine göre, mahkemece verilen elektronik kelepçe kararı, ilgili tedbir kararları olmaksızın tek başına uygulanamaz. Dolayısıyla elektronik kelepçe, tek başına bir tedbir değil, hükmedilen tedbirin uygulanmasının takibi için uygulanan bir yöntemdir. Bu nedenle, dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri de hükmedilen tedbirin süresiyle elektronik kelepçe ile takibin süresinin uyumlu olmasıdır.

**IV. TEDBİR KARARININ
VERİLMESİ, YERİNE GETİRİLMESİ
VE
TEDBİR KARARINA AYKIRILIK**

A. İhbar ve Şikâyet

Şiddet mağduru, şiddete veya şiddete uğrama tehlikesine maruz kalması hâlinde durumu şikâyet mercilerine yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirebilir. Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmî makam veya mercilere ihbar edebilir. Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhâl tutanağa geçirilir.

Şikâyet mercileri, Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Şiddetten veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhâl resmî makam veya mercilere bildirmek zorundadır. Şikâyet ya da ihbara konu eylem aynı zamanda bir suç teşkil ediyorsa, bu eylemi öğrenip de yetkili merciilere bildirmeyen kişiler hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 278. maddesi kapsamında işlem yapılmalıdır.

Bahsi geçen Kanunun “Suçu bildirmeme” kenar başlıklı 278. maddesinde; “İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. “Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi” kenar başlıklı 279. maddesinde; “Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”, “Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi” kenar başlıklı 280. maddesinde; “Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklinde hükümler yer almaktadır.

B. Tedbir Kararının Verilmesi

6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde, kolluk, mülkî amir, Cumhuriyet başsavcılığı, hâkim ve Bakanlığın ilgili birimleri (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri, ŞÖNİM) şikâyet mercileri olarak belirtilmiştir. Belirtilen kişi ve birimler aynı zamanda ihbar edilecek kişi ve birimlerdir. Sayılanlardan mülkî amir, kolluk ve hâkim aynı zamanda tedbire karar veren kişilerdir.

Kolluk; polis, jandarma ve sahil güvenlik birimlerini ifade eder. Kolluk amiri ise hakkında tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı

yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanını/amirini ifade eder.

Kolluk, kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar; gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bilgi verir (Uygulama Yönetmeliği md. 5).

Mülki amir illerde valiyi, ilçelerde kaymakamı ifade eder. Mülki amir; yapılan ihbar veya şikâyet üzerine Kanunun 3. maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verebilir; ayrıca olayın niteliğine göre şikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.

Cumhuriyet başsavcılığı, yapılan ihbar ve şikâyet üzerine evrakın bir örneğini ivedilikle olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilme üzere hâkime gönderir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının il/ilçe müdürlüklerine veya ŞÖNİM'e yapılan ihbar ve şikâyetler de olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilmelidir.

Aile mahkemesi hâkimi kendisine gelen belgelerin kapsamına göre koruyucu ve/veya önleyici tedbirlere karar vererek kararı gereği için ilgisine göre kolluk, Cumhuriyet başsavcılığı veya mülki amir ile birlikte ŞÖNİM'e gönderir.

Aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıkları çözmekle görevli ihtisas mahkemeleri olarak 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun uyarınca aile mahkemeleri kurulmakla birlikte aile içi ve kadına yönelik şiddet eylemlerinde ve buna bağlı olarak 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarını vermek üzere Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 27.12.2019 tarihli 1584 sayılı kararıyla aile mahkemesi bulunan yerlerde 6284 sayılı Kanun uyarınca gelecek işlere o yerdeki belirli aile mahkemelerinin bakması, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde ise gerek aile mahkemelerinin görev alanında olan dava ve işlere gerekse 6284 sayılı Kanun uyarınca gelecek işlere bakmak üzere o yerdeki belirli asliye hukuk mahkemelerinin bakması hususunda ihtisas mahkemeleri belirlenmiştir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunun söz konusu kararına kararına göre;

- ✔ Aile mahkemesinde açılan dava ile birlikte veya dava açıldıktan sonra bu davayla irtibatlı olarak 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbir talep edilmesi hâlinde, davanın esastan görüldüğü mahkeme bu işe bakmakla görevlidir.
- ✔ Ancak tedbir talebinin gönderildiği mahkemede esas dosyası derdest olmalı, işlem den kaldırılmamış olmalıdır. Bununla birlikte dosya kanun yolu aşamasında olsa da esas mahkemesi tarafından tedbir talepleri değerlendirilir.

Örneğin, boşanma dosyası henüz karara çıkmamış veya karara çıkmakla birlikte karar kesinleşmemişse talebin boşanma dava dosyasına gönderilmesi; karar kesinleşmiş veya feragat nedeniyle reddine karar verilmiş ise talebin ihtisas mahkemesince karara bağlanması gerekmektedir.

Kanuna göre tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülki amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir. Tedbir kararları niteliği gereği ivedi iş sayıldığından, tedbir taleplerinde yetkisizlik kararı verilerek dosyanın başka yer mahkemesine gönderilmemesi gerekmektedir.

6284 sayılı Kanununun 8/3 maddesinde **“Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirilmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.”** hükmü yer almaktadır.

Kanunda koruyucu tedbirler için delil ve belge aranmayacağı düzenlenmiş ancak önleyici tedbirler için bu yönde bir hüküm getirilmemiştir. Anayasa Mahkemesinin Salih Söylemezoğlu kararında (2013/3758, K.T. 6.1.2016), koruyucu tedbirler için delil ve belge aranmayacağına ilişkin düzenlemenin önleyici tedbirler için öngörülmediği, kişi hak ve özgürlüklerine önemli ölçüde müdahale niteliği taşıyan önleyici tedbir kararı verilebilmesi için şiddet veya şiddet tehlikesinin varlığını gösterir olguların bulunması gerektiği, aksi durumun hakkın kötüye kullanımına yol açabileceği, nitekim tedbir kararları ile bir tarafın vücut dokunulmazlığı veya yaşam hakkı gibi kişi için olmazsa olmaz hak ve menfaatlerin korunması amaçlanırken diğer taraftan özellikle mahkemece verilen veya onaylanan önleyici tedbirlerle kişi hak ve özgürlüklerine önemli ölçüde sınırlamalar getirilmiş olacağı, dolayısıyla tedbir kararlarından olumlu ya da olumsuz etkilenen tarafların temel hak ve özgürlükleri arasındaki dengenin gözetilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Salih Söylemezoğlu kararında belirtilen bir diğer husus da kararın gerekçeli olmasıdır. Anayasanın 141. maddesinde; “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” hükmü yer almakta olup 6284 sayılı

Kanun kapsamında tedbir kararı vermekle görevli mahkemeler tarafından da kararların gerekçeli yazılması gerekmektedir. Gereksiz verilen kararlar nedeniyle Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) nezdinde çok sayıda başvuru bulunmaktadır.

AYM'nin 2.2.2022 tarihli ve 2018/8030 başvuru numaralı Ercan Şahin kararında, "Kural olarak tedbir kararında esasa ilişkin hususlarda gerekçe bulunması hâlinde itiraz merciiince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. İlk derece mahkemesi kararında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise başvurucular tarafından ileri sürülen esaslı itirazların itiraz mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda ilk derece mahkemesi kararında gerekçe bulunmamasına rağmen başvurucular tarafından ileri sürülen esaslı iddiaların itiraz mercii tarafından karşılanmadığı görülmüştür. İtiraz mercii tedbir kararı verilmesini gerektirecek kanaate -dosyada varsa- hangi delille ne şekilde bağ kurularak ulaştığını anılan kararda göstermemiştir. Bu kapsamda somut başvuruda itiraz merciiin gerekçesiz olarak verilen tedbir kararına yapılan itirazın neden reddedildiğini asgari düzeyde dahi açıklanmadığı" şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Tedbir kararı ilk defasında **en çok 6 ay için** verilebilir (6284 sayılı Kanun md. 8). Ancak şiddetin veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişi, müdürlük, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ŞÖNİM, il müdürlüğü) veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine, tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir. (iş yeri değiştirilmesi ve kimlik ve diğer bilgilerinin değiştirilmesi kararları için yukarıdaki açıklamalara bkz.)

Sürenin bitiminden sonra gerekirse her seferinde 6 ayı geçmemek üzere yeni bir tedbir kararı verilebilir ya da süre bitimi dikkate alınarak tedbir kararının süresinin uzatılmasına karar verilebilir.

C. Tedbir Talebinde Bulunabilecek Kişiler

6284 sayılı Kanununun 8. maddesinde tedbir kararlarının verilmesi ve tebliğe ilişkin hükümler yer almaktadır. Maddeye göre, tedbir kararı, ilgili kişinin talebi (veli, vasi, kayyım, yasal temsilci), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilebilir.

Kanunda sayılanlar dışında diğer kurum ve kişilerin tedbir kararı verilmesi talebinde bulunma yetkileri bulunmamaktadır. Ancak karar mercileri olan mülkî amir, kolluk amiri ve hâkimin bu durumdaki kişi ya da kurumların başvurularını ihbar kabul edip resen tedbir kararı almaları mümkündür.

Aile mahkemesine intikal eden başvurularda mahkeme tarafından somut olayın özelliğine göre, Kanun kapsamında koruyucu ve/veya önleyici tedbir kararları alınması mümkündür.

D. Tedbir Kararının Tebliği ve Bildirilmesi

6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliğine göre tedbir kararı, kararı veren merci tarafından korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Bu karar, yerine getirilmek üzere görevli olan kurum veya kuruluşa gönderilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir.

Tedbir kararları, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa gecikmeksizin en seri vasıtalarla bildirilir. Bununla birlikte, Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından şÖNİM'e gecikmeksizin bildirilir.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amiri tarafından alınan önleyici tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir, bu husus hakkında şÖNİM'e bildirimde bulunulur ve karar onay için mahkemeye sunulur. Kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbirlerin belirtilen sürelerde yetkili merci tarafından onaylanmaması hâlinde tedbir kararının kalktığı korunan kişiye tebliğ edilir ve ilgili kolluğa bildirilir.

şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması hâlinde hakkında zorlama hapsine tabi tutulmasına karar verilebileceği ihtarını hem kararda hem de tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemleri sırasında yapılır.

6284 sayılı Kanununun 10/5 maddesi uyarınca hâkim tarafından verilen tedbir kararlarının ilgililere tefhim ya da tebliğ edilememesi, kararların uygulanmasına engel teşkil etmez. Zira hükmedilen tedbir kararları verildiği anda geçerlidir. Ancak zorlama hapsi kararı verilebilmesi için tedbir kararlarının usulüne uygun şekilde tefhim veya tebliğ edilmesi, ayrıca karara aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsi uygulanacağı ihtarının bulunması gerekmektedir.

Adalet Bakanlığının 10.1.2023 tarihli ve 154/2 sayılı Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Genelgesi ve İçişleri Bakanlığının 2020/1 sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesinde de tedbir kararlarının tebliğ işlemlerinin, olayın ve kararın niteliğine göre Tebligat Kanununun 2. maddesi kapsamında “tehirinde zarar umulan iş” kapsamında değerlendirilerek kolluk görevlileri vasıtası ile gerçekleştirilebileceği, bu durumda kolluk vasıtasıyla yapılacak tebligat işlemlerinin ivedilikle yerine getirilmesi gerektiği hatırlatılmıştır.

Verilen tedbir kararlarının tebliğ işleminin kolluk tarafından yapılması hâlinde; tedbire aykırılığın zorlama hapsine esas teşkil etmesi bakımından, tebliğ tutanağında tedbirlerin tebliğ tarihi ve saatinin açıkça yazılması gerekmektedir.

E. Kanun Hükümlerine Göre Verilen Kararlara İtiraz

6284 sayılı Kanununun 9. maddesinde, bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. İtiraz mercii tarafından karar 1 hafta içerisinde verilir ve verilen karar kesindir. İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Hâkim tarafından gerekli görülmesi hâlinde ise duruşma yapılarak ilgililer dinlenebilir.

Hâkim tarafından verilen tedbir kararına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

Mülkî amir tarafından verilen karara da itiraz mümkün olup bu husus Kanunun 9. maddesi ve Uygulama Yönetmeliğinin 33. maddesinde belirtilmiştir. Kanun hükümlerine göre mülkî amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren 2 hafta içinde, ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. Bu durumda mahkemece, mülkî amir tarafından verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verilebilir.

Tedbir kararına itiraz edilmesi kararların uygulanmasına engel değildir. Ancak, itirazın kabulü ile tedbirin kaldırılması hâlinde kararın uygulanmasına son verilir.

Aile mahkemesi tedbir talebini reddettikten sonra itiraz merci tedbir uygulanmasına karar verirse, bu karar tedbir mahkemesinin dosyasına ilişkin olduğundan kararla ilgili ihlal bildirimlerinde zorlama hapsi taleplerini değerlendirecek makam, itiraz merci değil asıl tedbir talebine bakan aile mahkemesidir.

F. Tedbir Kararına Aykırılık

Tedbir kararına uyulmaması hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsi kararı verilmektedir. Zorlama hapsi, kişiye tedbire uyulması hususunda kamu otoritesi tarafından uygulanan bir yaptırımdır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin **29.11.2013 tarihli ve 2013/119 Esas, 2013/141 Karar sayılı kararında;** *“Zorlama hapsi yaptırımına bağlanan eylem, tedbir kararına uymama eylemi olup tedbir kararına aykırı davranan kişi kamu otoritesi tarafından verilen bir karara aykırı davrandığı için zorlama hapsi yaptırımı ile karşılaşmaktadır.”* ifadeleri yer almaktadır.

6284 sayılı Kanunun 13. maddesinde tedbir kararına aykırılık hâlinde zorlama hapsine karar verilebileceği ve tedbirin niteliği ile aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsi süresinin 3 günden 10 güne kadar, ihlalin her tekrarında zorlama hapsi süresinin 15 günden 30 güne kadar belirlenebileceği düzenlenmiştir.

Zorlama hapsi kararı verilebilmesi için ihlal eyleminin sabit olması gerekmektedir. Bu bağlamda aleyhinde tedbir uygulananın tedbir kararına aykırı hareket ettiğinin somut, inandırıcı ve kesin delillerle ispatı gereklidir. Dolayısıyla tedbir kararının ihlali hâlinde

kolluk görevlileri tarafından tutulacak ihlal tutanağının zorlama hapsine esas olacağı göz önünde bulundurularak delillendirilmesi ve ayrıntılı şekilde düzenlenmesi istenmelidir.

Tedbir kararının ihlal edildiğinin kolluk tarafından tespit edilmesi hâlinde tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletililir. Cumhuriyet başsavcılığı tarafından da ivedilikle aile mahkemesine gönderilir.

Tedbir kararına aykırılık hâlinde düzenlenen ihlal tutanaklarında ve kolluk işlemlerinde mümkünse şiddet mağdurunun yanı sıra şiddet uygulayanın da beyanının alınması gerekir.

Delil olarak telefon kayıtlarının sunulması hâlinde mağdurun rızasıyla arayan, mesaj atan kişinin telefon numarası, arama/mesaj atma tarih ve saati, mesaj içeriklerine ilişkin ekran görüntüleri de alınarak ihlal tutanağı düzenlenmelidir. Sosyal medya hesapları için de benzer bir inceleme yapılması istenmelidir. Ayrıca tutanakta ihlalin tarih ve saati açıkça belirtilmelidir.

Zorlama hapsi talebinin hâkim tarafından incelenmesinde, mağdur beyanı, adli muayene raporu, kamera görüntüleri, tanık beyanları, karşı tarafın ikrara dönük ifadesi, mesaj görüntüleri ve benzeri delillerle ihlal sabit görülüyorsa evrak üzerinden değerlendirme yapılarak zorlama hapsi kararı verilebilir. Ancak, gerekli görülmesi hâlinde duruşma yapılarak ilgililer dinlenebilir.

İtiraz üzerine tedbir kararının kaldırılmasına karar verildiğinde, kaldırma tarihine kadar tedbirler geçerliliğini korur. Bu süre içerisinde ihlal gerçekleşmesi hâlinde, ihlal eylemi zorlama hapsine konu olacaktır. Ancak bunun için tebliğ ve ihtar şartının gerçekleşmiş olması gerekir. İhlal edilen tedbirin niteliğine ve ihlal eyleminin ağırlığına göre zorlama hapsi kararı verilirken alt ve üst sınırlar arasında bir süre belirlenebilir.

Tedbir kararının ihlali, tedbire karar veren mahkemenin yargı alanı içerisinde olduğu takdirde zorlama hapsi kararı, bu mahkeme tarafından verilir. Ancak tedbirin başka bir mahkemenin yargı alanı içerisinde ihlal edilmesi hâlinde, mükerrerliğe neden olmamak açısından kararı veren mahkemeden aynı tedbir hakkında daha önce zorlama hapsine karar verilip verilmediği hususunda bilgi istenilir. Verilen bilgiye göre ihlal durumu değerlendirilerek karar verilir (Uygulama Yönetmeliği md. 38/2).

Kanun hükümlerine göre zorlama hapsinin toplam süresi 6 ayı geçemez. Ancak 6 aylık süre her bir tedbir kararı için ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Zorlama hapsi kararları tekerrüre esas olmaz, koşullu saliverilme hükümleri uygulanmaz ve adli sicil kayıtlarına işlenmez (Uygulama Yönetmeliği md. 38/7).

G. 6284 Sayılı Kanunun Uygulanmasında Kolluğun Rolü

Anayasanın 5. maddesinde düzenlenen Devletin temel amaç ve görevleri arasında kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak yer almaktadır. Bu bağlamda kamu düzeninin sağlanması ve korunması Devletin görevidir. Devlet bu görevini kolluk birimleri aracılığıyla ifa etmektedir. O hâlde kolluk kavramını, kanunların verdiği yetki çerçevesinde kamu düzenini sağlama ve devam ettirme amacı güden, suç işlenmesinin önlenmesinde ve suç işlendikten sonra soruşturma aşamasında görev alan örgütlenme şeklinde ifade edebiliriz.

1. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Kolluk

6284 sayılı Kanunda kolluk tanımına yer verilmemiş olup Kanunun “Kolluk görevlileri” başlıklı 11. maddesinde; kolluğun merkez ve taşra teşkilatında bu Kanunda belirtilen hizmetlerin, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda şiddet olaylarının önlenmesi görevi, Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatında aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele büro Amirliği, Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatında merkezde kurulan aile içi şiddetle mücadele ve çocuk şube müdürlüğü, il ve ilçelerde il/ilçe jandarma komutanlıkları ve bağlı oldukları timlerde görevli çocuk ve kadın kısım amirlikleri ile çocuk ve kadın suçları işlem astsubay/ elemanı tarafından ifa edilmektedir.

Uygulama Yönetmeliğinin “*Tanımlar ve Kısaltmalar*” başlıklı 3/1-h maddesinde kolluk; polis, jandarma ve sahil güvenlik birimleri olarak belirtilmiş olup aynı maddenin (ı) bendinde kolluk amiri; hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanı/amiri şeklinde ifade edilmiştir.

2. Kolluğa Müracaat ve Kolluk İşlemleri

İhbar, kolluk birimlerine bizzat sözlü veya yazılı şekilde müracaat etmek şeklinde gerçekleştirilebileceği gibi 112 Acil Çağrı Merkezi, ALO 183 hatları üzerinden ya da KADES uygulaması aracılığıyla da yapılabilir. Tıbbi müdahale gerektiren durumlarda sağlık kuruluşları tarafından suç duyurusunda bulunulabilir. Olayın özelliğine göre Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüğü ve ŞÖNİM tarafından da kolluğa ihbarlar yapılabilir. Ayrıca şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kişi kolluğa bizzat müracaat edebilir. Bu durumda ihbar ve şikâyet derhâl tutanağa geçirilir.

İhbar ve şikâyet üzerine kolluk tarafından genel hükümler gereğince işlemler yapılır. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amiri tarafından Kanun kapsamında alınan tedbirler ilgisine göre hâkim veya mülki amirin onayına sunulur. İhbar ve şikâyete konu olan bütün olaylar seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bildirilir. İhbar veya şikâyetin konusu suç oluşturuyorsa derhâl Cumhuriyet savcısına bilgi verilir ve Cumhuriyet savcısından talimat alınır. Verilen talimatların gereği gecikmeksizin yerine getirilir.

Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altında bulunan kişinin şikâyeti üzerine kolluk görevlileri tarafından beyanlar alındıktan sonra tedbirleri ve risk durumunu tespit edebilmek için şiddet uyguladığı iddia olunan kişi, mağdur ve olayla ilgili bilgiler içeren Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu doldurulur. Formda yer alan verilere göre risk analizi yapılır ve Kanun kapsamında korunan ve şiddet uyguladığı iddia olunan kişiler hakkında alınacak koruyucu ve önleyici tedbirler belirlenir. Risk değerlendirme formunda bulunan sorular mağdura tek tek okunarak onun verdiği cevaplar tabloya işaretle edilir.

Aynı mağdurun kolluğa her başvurusunda değişen risk durumu yeniden değerlendirilmelidir. Risk değerlendirmesi sonuçları ile tespit edilen risk durumuna göre yapılması gereken işlemler ve alınması gereken önlemler konusunda mağdura bilgi verilmelidir.

3. Tedbir Kararlarının Takibi

Uygulama Yönetmeliğinin 35/1 maddesi gereğince tedbir kararı niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına, kolluğa veya Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüğüne gecikmeksizin en seri vasıtalarla bildirilir. Aynı maddenin beşinci fıkrası gereğince önleyici tedbir kararı Cumhuriyet başsavcılığı tarafından görevli ve yetkili kolluk birimine ivedilikle gönderilir.

Önleyici tedbir kararının yerine getirilip getirilmediği, tedbir süresince kolluk tarafından kontrol edilmektedir. Bu kontrol;

- Korunan kişinin bulunduğu konutun haftada en az bir kere ziyaret edilmesi,
- İkinci derece dâhil olmak üzere yakınlarıyla iletişim kurulması,
- Komşularının bilgisine başvurulması,
- Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
- Bulunduğu konutun çevresinde araştırılma yapılması,

şeklinde yerine getirilir.

Tedbir kararına aykırılığın tespit edilmesi hâlinde ihlal tutanağı düzenlenerek Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. İlgili tutanak, Cumhuriyet başsavcılığınca bu konuda bir karar verilmesi için mahkemeye iletilir ve en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e de konu hakkında bilgi verilir.

Adalet Bakanlığının 10.1.2023 tarihli ve 154/2 sayılı Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Genelgesinin 23. maddesinde de;

“6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının etkin şekilde uygulanabilmesi için;

a) Mahkemece verilen tedbir kararlarının infazı ve takibi gerekenlerin ilgili kurumlara ve kolluğa iletilmesi amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi,

b) Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinin 6284 sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 35. maddesi uyarınca kolluk birimleri tarafından kontrol edilmediğinin Cumhuriyet başsavcılığınca izlenmesi,”

hususlarında gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi istenmiştir.

H. 6284 Sayılı Kanunun Uygulanmasında Cumhuriyet Savcısının Rolü

Ceza kanunlarında yer alan herhangi bir suçun işlendiğinin ihbar veya şikâyet yoluyla öğrenilmesi üzerine Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl soruşturma işlemlerine başlanmaktadır. Maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl soruşturma işlemlerine başlanmaktadır. Aynı zamanda ihtiyaç duyulan hâllerde bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgi talep edilebilir.

Aile içi ve kadına yönelik şiddet suçlarına dair soruşturmaların tek elden yürütülmesi ve bu alanda uzmanlık sağlanması amacıyla Cumhuriyet başsavcılıkları bünyesinde aile içi ve kadına yönelik şiddet suçlarına bakmakla görevli özel soruşturma büroları kurulmuştur.

Adalet Bakanlığının 154/2 sayılı Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Genelgesi ile ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla aile içi ve kadına yönelik şiddet suçları soruşturma bürolarında görevli Cumhuriyet savcılarının zorunlu durumlar dışında farklı işlerde görevlendirilmemesi ve bu amaca aykırı iş bölümü değişikliği yapılmaması hususuna dikkat çekilmiştir.

Cumhuriyet başsavcılıklarının ceza soruşturmalarının yürütülmesini sağlama görevinin yanı sıra 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir talep edebilme, tebliğ ve infaz görevleri bulunmaktadır.

Kanunun 8/1 maddesinde Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine tedbir kararı verilebileceği belirtilmiştir. Uygulama Yönetmeliğinin 5. maddesinde de, Cumhuriyet başsavcılığına yapılan ihbar ve şikâyet üzerine tahkikat evrakının bir örneğinin olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan tedbir hakkında karar verilmek üzere hâkim veya mülkî amire gönderileceği düzenlenmiştir. Aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğü veya ŞÖNİM'e yapılan şikâyet ve ihbarlar da olayın özelliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına gecikmeksizin bildirilir.

Kanun ve Uygulama Yönetmeliğinin ilgili hükümlerinde tedbir kararlarının niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına, kolluğa veya aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğüne gecikmeksizin en seri vasıtalarla bildirilmesi, önleyici tedbir kararlarının Cumhuriyet başsavcılığı tarafından görevli ve yetkili kolluğa ivedilikle gönderilerek kolluk marifeti ile uygulanmasının izlenmesi, böylece önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediğinin karar süresince kolluk tarafından kontrol edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

154/2 sayılı Genelgede de;

- Kanun uyarınca hükmedilen tedbir kararlarının etkin şekilde uygulanabilmesi için infazı ve takibi gerekenlerin mahkemece ilgili kurumlara ve kolluğa iletilmesi amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi,
- Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinin Yönetmeliğin 35. maddesi uyarınca kolluk birimleri tarafından kontrol edilip edilmediğinin Cumhuriyet başsavcılığınca izlenmesi,
- Tedbir kararlarının ihlali iddiası ortaya çıktığında Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kolluk birimlerine verilecek talimatta; şiddet mağdurunun konuya ilişkin beyanının alınmasının yanı sıra ilgili tüm delillerin toplanmasının istenmesi,
- Gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında kolluk amiri tarafından verilebilen tedbir kararlarının ihlali durumunda da tutanak düzenlenerek ilgili Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye iletilmesinin istenmesi,

gerektiği belirtilmiştir.

Kanunda düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının niteliği gereği yerine getirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesini müteakip şiddet mağduru veya şiddet uyguladığı iddia olunan kişinin, kararı veren mahkemenin yargı çevresi dışında bulunması hâlinde;

- Cumhuriyet başsavcılığı ilamat ve infaz bürosu tarafından “ailenin korunması tedbir defteri” üzerinden ilgili yer Cumhuriyet başsavcılığı ilamat ve infaz bürosuna yazılacak talimat yazısı ile kararın yerine getirilmesinin istenmesi gerekir ve bu talep tedbir kararının infazı mahiyetindedir.
- Cumhuriyet başsavcılığı tarafından gönderilen tedbir kararının yerine getirilmesinden, hakkında tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6. maddesi ve bu doğrultuda hazırlanan 154/2 sayılı Genelgenin 8. maddesi gereğince; kasten öldürme ve bu suça teşebbüs, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, çocuğun cinsel istismarı, nitelikli cinsel saldırı ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçlarından tutuklu ya da hükümlü bulunan kişilerin ceza infaz kurumlarından tahliye olması veya firar etmesi hâlinde ceza infaz kurumu müdürlüğünce mağdurun bulunduğu yer kolluk

birimine bildirimde bulunulmasının Cumhuriyet başsavcılığı tarafından takip edilmesi, izin nedeniyle ceza infaz kurumundan ayrılma durumunda da aynı uygulamanın yerine getirilmesi istenmiştir.

Tedbir kararlarına aykırılık durumunda; ihlalin kolluk tarafından tespit edilmesi hâlinde düzenlenen ihlal tutanağı Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Aile mahkemesi tarafından verilen karar, itiraz mercii tarafından itirazın reddine karar verilmesi ya da itiraza başvurulmaksızın yasal sürenin geçmesi hâlinde kesinleşir. Zorlama hapsine ilişkin karar Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Verilen zorlama hapsi kararı kesinleşmeden infaz edilemez. Zorlama hapsi kararının, Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliğinin 8. maddesi uyarınca, kapalı ceza infaz kurumlarında infaz edilmesi gerekmektedir. Söz konusu karar koşullu salıverme ve denetimli serbestlik uygulamalarına konu edilemez.

154/2 sayılı Genelgede belirtildiği üzere tedbir kararının ihlali iddiası ortaya çıktığında;

- İhlal eylemi aynı zamanda bir suç oluşturuyorsa soruşturma işlemlerinin başlatılması,
- Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kolluk birimlerine verilecek talimatta; şiddet mağdurunun konuya ilişkin beyanının alınmasının yanı sıra ilgili tüm delillerin toplanması, ayrıca şiddet uyguladığı iddia edilen kişinin de beyanına başvurulmasının istenmesi,
- Kolluk birimlerince düzenlenecek ihlal tutanaklarında ihlalin şekli ile gerçekleştiği tarih ve saat bilgisine yer verilmesinin istenmesi,
- İhlal tutanağı düzenlenirken rızasının bulunması hâlinde şiddet mağdurunun telefonunun incelemesi yapılarak vakaya ve ihlal edilen tedbirin niteliğine göre tarih ve saati içeren arama, aranma, mesaj kayıtları ve içeriklerinin telefon numaraları tespit edilebilecek şekilde ekran görüntüsü alınarak tutanağa eklenmesinin istenmesi,
- Gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında kolluk amiri tarafından verilebilen tedbir kararlarının ihlali durumunda da tutanak düzenlenerek ilgili Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye iletilmesi,

gerekmektedir.

Aile içi ve kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edilebilmesi için Cumhuriyet savcılarının, söz konusu şiddet eylemine ilişkin soruşturma işlemlerini yürütürken de 6284 sayılı Kanun kapsamında yer alan tedbirleri mahkemeden talep etmesi, verilen

tedbir kararlarının uygulanmasını takip etmesi ve denetlemesi, ihlal hâlinde ise zorlama hapsi taleplerini mahkemeye iletmesi görevlerini titizlikle yerine getirmesi gerekir.

Nitekim AİHM tarafından başvuruçunun yaşam hakkının ihlal edildiği belirtilen Civek/Türkiye kararında; *“26 Aralık 2010 tarihinde, başvurular, 17 Aralık 2010 tarihli şikâyet akabinde açılan soruşturma kapsamında tanık olarak ifadeleri alındığında, annelerinin verdiği ifadeleri doğrulamışlardır. Dosyada yer alan bilgi ve belgelerden, bu tarihte, S. Civek’e karşı ölümcül*

bir saldırıda bulunma riski bulunmasına rağmen, savcılığın, H.C. hakkında 10 Ocak 2011 tarihinde yeni bir iddianame hazırlamanın dışında herhangi bir etkili tedbir almadığı anlaşılmaktadır. Oysa S. Civek’i korumak için resen somut tedbirler almak yetkililerin göreviydi. Bundan ötürü, serbest bırakılan H.C., eşini 14 Ocak 2011 tarihinde sokak ortasında 22 bıçak darbesiyle öldürebilmiştir. Ulusal makamlar, S. Civek’in gerçek ve ciddi şekilde tehdit edildiğini bilmelerine rağmen cinayete engel olmak amacıyla harekete geçmemişlerdir.” şeklinde değerlendirme yapılarak Devletin pozitif yükümlülüğü olan şiddeti önleme yükümlülüğü bağlamında Cumhuriyet savcısının rolüne dikkat çekilmiştir.

**V. DESTEK HİZMETLERİ
VE
KURUMLAR ARASI KOORDİNASYON**

A. Destek Hizmetleri

Şiddetin önlenmesi amacıyla ŞÖNİM'ler, sağlık kuruluşları, adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlükleri, barolar ve sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından çeşitli hizmetler sunulmaktadır.

1. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)

ŞÖNİM; şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği merkezdir. ŞÖNİM'ler ASHB'ye bağlı olup Ülke genelinde 81 ilde hizmet sunmaktadır. ŞÖNİM'in Kanun ve Yönetmelikle düzenlenen görevleri şunlardır:

- Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek,
- Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak,
- 6284 sayılı Kanun kapsamına giren şiddetin sonlandırılmasına yönelik programlar hazırlamak ve uygulamak,
- Çağrı hatlarına gelen ve ŞÖNİM'e iletilen başvuruları almak, ihtiyaç ve talep doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçerek yönlendirme yapmak,
- Kanun kapsamında yer alan şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

ŞÖNİM'in korunan kişiye ve şiddet uygulayana sunacağı destek hizmetleri ise Kanununun 15. maddesinde sayılmıştır (Bkz. s. 49-51). Tedbir kararının süresinin uzatılması, değiştirilmesi veya kaldırılmasıyla mevcut tedbir kararının mağduru korumada yeterli olup olmadığı hususlarında ŞÖNİM'ler tarafından hazırlanan SAR'lar dikkate alınarak değerlendirme yapılması önem arz etmektedir.

Tedbir kararı verildikten sonra SAR talep edildiğinde raporu hazırlayacak uzmanların taraflara ulaşabilmesi için adres ve iletişim bilgilerinin UYAP sisteminde güncel tutulması gerekmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2021/5 sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesinde belirtildiği üzere Kanununun 15. maddesi uyarınca yapılacak inceleme talepleri ASHB il müdürlükleri koordinasyonunda ŞÖNİM ve SHM'ler tarafından yerine getirilmektedir.

Destek hizmetleri kapsamında yer alan öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılım yönünde verilen kararların yerine getirilip getirilmediğinin ilgili birimden sorularak takibi önemlidir.

Bununla birlikte 2021/5 sayılı Genelgede şiddet uygulayanla ilgili öfke kontrolü, etkili iletişim ve stresle başa çıkmaya yönelik bireysel ve grup çalışmalarının yapılandırılarak belirlenecek sosyal hizmet modeli çerçevesinde sistematik olarak uygulanması ve izlenmesi aile ve sosyal hizmetler il müdürlükleri, SHM'ler ve ŞÖNİM'lerden istenmiştir.

2. Kadın Konukevleri

Kadın konukevleri; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü şiddete uğrayan kadınların şiddetten korunması, kendilerine psiko-sosyal ve ekonomik destek sağlanması ve bu dönemde varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla geçici olarak kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Konukevleri; ASHB, yerel yönetimler ve STK'lara bağlı olarak faaliyet gösterebilmektedir.

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, 5.1.2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup Yönetmeliğin 19. maddesinde kadın konukevlerinde sunulacak hizmetler şu şekilde belirtilmiştir:²⁰

20 Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/es-kiler/2013/01/20130105-5.htm>

Kadın konukevine kabulünü isteyen kadınlar ASHB'ye bağlı il müdürlüklerine, ŞÖNİM'e, benzer görevleri yapan kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yönlendirici birimlerine veya kolluğa başvurabilirler. Konukevine kişisel olarak yapılan başvurular ŞÖNİM'e yönlendirilir. Konukevine kabulde kadınlardan herhangi bir belge istenmez. Konukevi yönetimi, resmî kimlik belgesi olmayan kadınların kimlik belgesi edinme işlemlerine destek olur. Konukevlerinin yerleri gizli tutulur.

Konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır; bu süre kadının ihtiyaçları değerlendirilerek gerekli hâllerde uzatılır. Uzatma süresi, sosyal çalışmacı ile kadının çocuğu varsa çocuk gelişimcinin görüşü alınarak değerlendirme komisyonu tarafından belirlenir.²¹ 0-12 yaş arasında kız veya erkek çocuklar anneleriyle birlikte konukevinde kalabilirler. 12- 18 yaş arasındaki kız veya erkek çocuklar ise gerekli değerlendirmenin yapılmasının ardından ASHB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı yurtlara yerleştirilmektedirler. Ancak 12- 18 yaş arasındaki kız çocuklarının anneleriyle birlikte konukevinde kalmaları mümkündür. 12 yaşın üstündeki erkek çocukları olan kadınlar ve engelli çocuğu bulunan kadınlara ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi hâlinde kira ve iaşesi karşılanarak ev kiralanabilir.

3. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri

Adli süreçte mağdurlara ve özellikle kırılgan gruplara (şiddet mağdurları, kadınlar, çocuklar, engelliler, göçmenler, mülteciler vb.) yönelik onarıcı adalet ve sosyal hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde etkin, sürdürülebilir ve ulaşılabilir bir mağdur destek sistemi kurulması amacıyla bilgilendirme, yönlendirme, psiko-sosyal destek hizmetlerini sunmak amacıyla adliyelerde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri (ADM) kurulmuştur.

Müdürlükler bünyesinde; bilgilendirme ve yönlendirme bürosu, kırılgan grup destek bürosu, ceza yargılaması destek bürosu, hukuk yargılaması destek bürosu, adli yardım hizmetleri bürosu ile çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki işlemleri bürosu yer almaktadır.

21 <https://www.aile.gov.tr/sss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/>

Bilgilendirme ve Yönlendirme Bürosu: Tüm suç mağdurlarına yönelik adli süreç, bu süreçte sahip oldukları haklar ve kendilerine sunulabilecek hizmetler konusunda bilgilendirme hizmetinin sunulduğu bürodur. Ayrıca, mağdurlar, müdürlüğün hizmet alanı dışında yer alan kamu kurum ve kuruluşları ile STK'lar tarafından kendilerine sunulan hizmetlerden faydalanabilmeleri amacıyla ilgili kurum veya kuruluşa yönlendirilmektedir.

Kırılgan Grup Destek Bürosu: Hizmet sunumunda uzmanlar tarafından bireysel değerlendirme, adli destek planı, vaka yönetimi ve takip programının uygulandığı bürodur. Bireysel değerlendirme; adli sisteme dâhil olan çocuklar, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suç mağdurları, aile içi ve kadına karşı şiddet mağdurları, terör suçları mağdurları ve insan ticareti suçu mağdurları ile yapılacak ön değerlendirme sonrasında kadın, yaşlı ve engelli mağdurların yanı sıra etkin bir desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen mağdurlar hakkında yapılmaktadır. Bireysel değerlendirme sonucunda kırılgan gruba girdiği tespit edilen mağdurlara yönelik hizmetlerin sistematik bir şekilde ve zamanında sunulabilmesi için gerekli planlama, uygulama, izleme ve koordinasyon işlemlerinin tek bir adli destek görevlisi tarafından etkin şekilde yürütülebilmesi amacıyla vaka yönetimi uygulanmaktadır. Vaka yönetimi uzmanlar tarafından yapılan değerlendirme sonrasında, suçun etkileri sebebiyle ağır travma yaşayan, ağır bir cinsel saldırıya veya istismara maruz kalan, yaşı veya cinsiyeti nedeniyle suçtan daha fazla etkilenen, aile veya diğer sosyal çevre desteğinden yoksun olan mağdurlar hakkında yapılmaktadır. Bireysel değerlendirme sürecinden sonra kırılgan gruba girdiği tespit edilen mağdurlar hakkında, alınması gereken tedbirler ve sunulması gereken hizmetlere ilişkin önerilerin yer aldığı adli destek planı, adli destek görevlileri tarafından hazırlanarak ilgili yargı merciine sunulmaktadır.

Ceza Yargılaması Destek Bürosu: Cumhuriyet başsavcılıkları ve ceza mahkemelerinin sosyal inceleme raporu düzenlenmesi ve ifade esnasında mağdura eşlik etmek üzere uzman görevlendirilerek mağdurun kaygı düzeyini düşürmeye ve bu sayede daha rahat beyanda bulunmasını sağlamaya yönelik taleplerin karşılandığı bürodur. Bu sayede ceza yargılaması sürecinin tamamında uzmanlardan etkin şekilde yararlanılarak mağdurların örselenmelerinin önlenmesinin yanı sıra uzmanın bilgi, beceri ve tecrübesinin adli sürece dâhil edilmesiyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına katkı sağlanmaktadır.

Hukuk Yargılaması Destek Bürosu: Hukuk mahkemelerinin boşanma, velayet, vesayet, kişisel ilişki tesisi, evlat edinme gibi davalarda, ev incelemesi yapılması ve sosyal inceleme raporu hazırlanması taleplerinin karşılandığı bürodur. Ayrıca duruşma esnasında çocuğun beyanının alınmasına karar verilmesi durumunda, kaygı düzeyini düşürmeye ve bu sayede daha rahat beyanda bulunmasını sağlamaya yönelik hizmetler sunulmaktadır. Daha önce sadece aile mahkemelerine yönelik sağlanan uzman desteği, ihtiyaç duyulan tüm hukuk mahkemelerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Kurulan müdürlükler sayesinde özellikle aile mahkemesi olmayan yerlerde aile mahkemesi sıfatıyla yargılama yapan asliye hukuk mahkemelerinin de uzman desteğinden etkin şekilde faydalanması sağlanmaktadır.

Adli Yardım Hizmetleri Bürosu: Adli yardıma ihtiyaç duyanlara, bu hizmete başvurabilmeleri için gerekli olup UYAP üzerinden temin edilebilen bilgi ve belgelerin toplandığı ve kişilerin ilgili birimlere yönlendirildiği bürodur. Adli yardım hizmetleri büroları ile barolar eşgüdüm hâlinde çalışmaktadır. Maddi durumu elverişli olmayan kişilerin, adli yardıma başvuru usulü kolaylaştırılarak adalete erişimlerinin güçlendirilmesi amacıyla standart adli yardım başvuru formu oluşturulmuştur. Bu formlar özel hukuk alanında mahkemelere yapılacak adli yardım başvurularında kullanılmak üzere fiziki olarak adliyelerdeki adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlükleri ve mahkeme ön bürolarından temin edilebilmektedir. Ayrıca yapılan düzenleme ile artık adli yardım başvuru formuna e-Devlet üzerinden de erişilebilmektedir. Adli yardım talepli dava açmak isteyen vatandaşlar başvuru formuna <https://vatandas.uvap.gov.tr> adresindeki UYAP Vatandaş Portal sayfasından ulaşabilmektedir.²²

Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki İşlemleri Bürosu: Mahkemelerce verilen çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam ve tedbir kararlarının uzmanlar tarafından çocuk dostu usullerle yerine getirildiği bürodur.

Adli Görüşme Odaları (AGO): İfade ve beyanının özel ortamda alınması gerektiği veya fail ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen; öncelikli olarak mağdur, tanık ve suça sürüklenen çocukların, cinsel suç ve aile içi şiddet suçu mağdurlarıyla diğer kırılgan gruba mensup mağdurların ifade ve beyan işlemlerinde kullanılmak amacıyla oluşturulmuş odalardır. Adli görüşme odaları; “Bekleme Odası”, “Görüşme Odası” ve “Gözlem Odası” olmak üzere üç odadan oluşmaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanununun 236/4 maddesinde “özel ortamlar” ibaresiyle AGO'lara işaret edilmektedir. Bununla beraber Bakanlığımızın 154/2 ve 170/1 sayılı Genelgelerinde de adli görüşme odalarının kullanımının önemi vurgulanmıştır.

Ayrıca 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 8. maddesinde de adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlükleri bünyesinde AGO'ların kurulacağı hüküm altına alınmıştır.

Adli görüşme odalarında uzman eşliğinde alınan ifade ve beyan işlemleri, SEGBİS aracılığıyla anlık olarak mahkeme salonuna ve gözlem odasına yansıtılmaktadır. Hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından yöneltilen sorular, görüşmeyi gerçekleştiren uzman tarafından örnelemeyecek şekilde mağdura iletilmektedir. Bu odalar mağdur, tanık veya velayete konu çocuğun beyan işlemlerinde de etkin şekilde kullanılmaktadır.

²² <https://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adli-yardim-basvuru-formu-e-devlet-uzerinden-erisime-acil-di23082021084359>

4. 6284 Sayılı Kanun Uygulanmasında Hizmet Sunan Diğer Birimler

Sağlık Kuruluşları: Mağdurların şiddete maruz kaldıklarında başvurabilecekleri kurumlararasında yer alan sağlık kuruluşları hem şiddete uğrayanın tıbbi tedavisinin yapılması hem de fiziksel ve psikolojik şiddetin belgelenecek rapor edilmesi bakımından son derece önemlidir. Sağlık kurum ve kuruluşları; aile sağlığı merkezleri ve hastanelerdir.

Barolar: Barolarda yer alan adli yardım birimi, kadın hakları kurulu, kadın hukuku komisyonu ve kadın danışma merkezleri tarafından kadınlara bilgilendirme ve yönlendirmeyi içeren hukuksal destek sağlanmaktadır. Şiddete uğramış olan kadına Cumhuriyet başsavcılığına yapılacak şikâyet dâhil olmak üzere tüm dava sürecini takip etmek için ücretsiz avukat desteği verilmektedir.

Belediyeler: Pek çok belediye bünyesinde kadın danışma merkezi bulunmakta, kadınlara ücretsiz psikolojik, tıbbi ve hukuksal destek yanında ekonomik destek de verilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında nüfusu 100.000'i aşan belediyelere sığınma evi açma yükümlülüğü getirilmiştir. "Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi" başlıklı 2010/10 numaralı İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile yerel yönetimler bünyesinde kadın-erkek eşitlik komisyonları oluşturulması, kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik hizmetlerin geliştirilmesi, tüm yerel politika ve hizmetlerin cinsiyete duyarlı hâle getirilmesi istenmiştir. Bu kapsamda son yıllarda bazı belediye meclisleri ile il genel meclisleri bünyesinde eşitlik komisyonları kurulmuş ve bu komisyonlar kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla yerel düzeyde faaliyetler yürütmeye başlamışlardır. İl özel idareleri ve muhtarlıklar da şiddete maruz kalan kadınların özellikle destek ve danışmanlık hizmetleri için başvurdukları yerlerdendir.

Sivil Toplum Kuruluşları: Kadın hakları alanında çalışmalar yürüten STK'lar tarafından, şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi yaşayan kadınlara, güçlendirme yaklaşımı perspektifinde aşağıdaki hizmetler sunulmaktadır;

- Barınma,
- Danışmanlık,
- Bilgilendirme ve yönlendirme
- Meslek ve beceri kursları,
- Eğitim çalışmaları,
- Aynî ve nakdî yardım.

Alo 183 Sosyal Destek Hattı: ASHB'ye bağlı olarak çalışan bu hat, şiddete uğrama riski bulunan ya da şiddet mağduru olan kadın ve çocuklara psikolojik, hukuksal, ekonomik alanda danışmanlık, bilgilendirme ve yönlendirme gibi hizmetler sunmaktadır. Kadına yönelik anlık şiddet/istismar varsa ALO 183 Hattı tarafından vaka hakkında detaylı bilgiler alınarak emniyet veya jandarma birimlerine telefonla durum iletilmektedir. Eş zamanlı olarak vakanın bulunduğu ildeki aile ve sosyal hizmetler il müdürlüklerinde görevli acil müdahale ekip sorumluları ile irtibata geçilerek vaka kendilerine de bildirilmektedir. Kolluk birimleri ve acil müdahale ekip sorumluları iş birliği hâlinde vakaya acil müdahale etmektedir. Sonrasında vaka hakkında detaylı sosyal inceleme yapılarak kadının uygun sosyal hizmet modelinden faydalanması sağlanmaktadır.

Kadın Destek Uygulaması (KADES): KADES akıllı telefonlarda Google Play Store ve Apple Store'dan indirilebilen bir uygulamadır. KADES uygulamasına önce T.C. kimlik numarası girilir ve sonrasında Emniyet Genel Müdürlüğü sunucularından gelen aktivasyon kodu ile uygulama aktif hale getirilir. Ev içi ve kadına yönelik şiddet mağduru kadınların acil durumlarda cihaz konum bilgisini açarak bir tuşla 112 Acil ağrı Merkezine ulaşmasıyla yardım çağrısının yapıldığı olay yerine en yakın ekip veya devriyenin olaya müdahalesi sağlanmaktadır.

B. Kurumlar Arası Koordinasyon

6284 sayılı Kanunda yer alan tedbirler ve diğer destek hizmetlerinin yerine getirilmesinde ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyon ve iş birliği, şiddetle mücadelede etkin bir mekanizma kurulması açısından önem arz etmektedir. Koordinasyonu sağlama görevi ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına aittir.

Merkezi düzeyde başta Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı olmak üzere birçok kamu kurum ve kuruluşu ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik hedefler içeren “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planları” uygulanmaktadır.

Yerel düzeyde ise şiddetle mücadele kapsamında sunulan hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi ile uygulamadaki sorunların giderilmesini sağlamak amacıyla, vali veya görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin temsilcilerinin katılımıyla Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonları oluşturulmaktadır. Komisyon ihtiyaca göre Cumhuriyet savcılığıyla diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversite ve STK temsilcilerini davet ederek görüşlerine başvurabilir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonları düzenli olarak koordinasyon toplantıları gerçekleştirmektedir. Aynı şekilde ilçelerde de Kaymakam başkanlığında bu toplantılar yürütülmektedir.

Nitelikli ve tekrarlanan şiddet olaylarının il/ilçe düzeyinde gerçekleştirilen koordinasyon toplantılarında gündeme alınması ve vaka bazlı gündem oluşturularak alanda görevli kurum temsilcilerinin ve istekleri doğrultusunda Cumhuriyet savcılarının toplantıya katılımı koordinasyon toplantılarının etkinliğini sağlayacaktır.

**VI. ÇOCUK TESLİMİ
VE
ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ
KURULMASINA İLİŞKİN İLAM VEYA
TEDBİR KARARLARININ
YERİNE GETİRİLMESİNE DAİR
UYGULAMA**

Bilindiği üzere; 30.11.2021 tarihli ve 31675 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 39 ila 55. maddeleriyle 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 5717 sayılı Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun ve ilgili diğer mevzuatta yapılan değişikliklerle 5395 sayılı Kanuna “Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması” başlığı altında çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair işlemlere yönelik düzenlemelerin yer aldığı Dördüncü Kısım eklenmiş, mevcut Dördüncü Kısım Beşinci Kısım olarak teselsül ettirilmiştir.

Bahsi geçen hükümler ile çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin yürütülecek iş ve işlemlerin belirlenen “Çocuk Görüşme Merkezlerinde” adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlükleri, bu müdürlüklerin bulunmadığı yerlerde ise Bakanlıkça belirlenen hukuk mahkemeleri yazı işleri müdürlükleri tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4.8.2022 tarihli ve 31913 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlam ve Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesine Dair Yönetmelik” ile de yapılacak iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Çocuk teslimi işlemlerinde hak sahibi kavramı; velayet kendisine verilen kişiyi, yükümlü kavramı ise çocuğu teslim etmesi gereken kişiyi ifade etmektedir. Çocuk teslimine ilişkin ilam veya tedbir kararlarının yükümlü tarafından rızayla yerine getirilmesi esas olup rızayla yerine getirilmediği takdirde hak sahibi, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabilir. Bu başvuru üzerine müdürlük, yükümlü ile iletişime geçer ve çocuğun çocuk görüşme merkezine getirilmesini ister. Yükümlü tarafından getirilen çocuğu müdürlük hak sahibine teslim eder. Çocuk, hak sahibine teslim edildikten sonra çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararının gereği müdürlükçe yerine getirilmiş olduğundan süreç tamamlanmış olur. Bu durumun tek istisnası, 5395 sayılı Kanunun 41/B maddesinin altıncı fıkrası ile Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlam ve Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesine Dair Yönetmeliğin 29. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre, müdürlükçe çocuk teslimine ilişkin ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesinden sonraki bir dönemde kişisel ilişki süreci dışında yükümlü tarafından haklı bir sebep olmaksızın çocuğun tekrar alınması durumunda ayrıca yeni bir hükme veya yükümlüyle irtibata geçmeye ya da teslim emri tebliğine gerek olmaksızın müdürlük tarafından nerede bulunursa bulunsun çocuk alınarak hak sahibine teslim edilir.

Çocukla kişisel ilişki kurulması işlemlerinde hak sahibi kavramı; velayeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocukla arasında kişisel ilişki kurulan kişiyi, yükümlü kavramı ise çocuğu teslim etmesi gereken kişiyi ifade etmektedir. Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yükümlü tarafından rızayla yerine getirilmesi esas olup yükümlü tarafından rızayla yerine getirilmediği takdirde hak sahibi, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabilir. Bu başvuru üzerine müdürlük, çocuk tesliminde olduğu gibi yükümlü ile irtibata geçer ve çocuğu çocuk görüşme merkezine getirmesini ister. Yükümlü tarafından getirilen çocuğu müdürlük hak sahibine teslim eder.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi sürecinde müdürlükçe yapılan işlem ve verilen kararlara karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren 1 hafta içinde işlemi gerçekleştiren müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine taraflar şikâyetinde bulunabilir.

Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edilmesi ile emrin gereğini yerine getirilmesinin engellenmesi hâlinde 3 aya kadar; çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edilmesi ile emrin gereğini yerine getirilmesinin engellenmesi hâlinde 3 günden 10 güne kadar; kişisel ilişki kurulması için kendisine çocuk teslim edilen hak sahibi, ilam veya tedbir kararında belirtilen sürenin bitiminde çocuğu belirlenen yere getirmediğinde 3 aya kadar disiplin hapsi öngörülmüştür. Her üç durumda da 1 ay içinde işlemi gerçekleştiren müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine taraflar şikâyetinde bulunabilir.

Bu durumda, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarını yerine getirme sürecinde şikâyet aile mahkemesinin önüne iki şekilde gelebilmektedir. Birinci durumda, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin müdürlükçe yapılan işlem ve verilen kararlara karşı şikâyet geldiğinde ilgili aile mahkemesi yapılan işlemlerin yerine getirilmesini durdurabilmekte ve dosya üzerinden veya gerektiğinde ilgilileri dinlemek suretiyle ivedilikle karar verebilmektedir. İkinci durumda ise ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine muhalefet edilmesi hâlinde şikâyet üzerine, aile mahkemesi şikâyet olunana, şikâyet dilekçesiyle birlikte duruşma gün ve saatini bildiren davetiye göndermekte, davetiyede savunma ve delillerini duruşma gününe kadar bildirmesi gerektiği, duruşmaya gelmediği takdirde yargılamaya yokluğunda devam olunarak karar verileceğini ihtar etmekte, duruşmaya gelen şikâyet olunanın, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 147. maddesinde belirtilen haklarını hatırlatarak savunmasını almakta, gerekli araştırmayı yaparak dosyadaki delilleri değerlendirmekte, şikâyet olunanın teslim emrine aykırı hareket ettiğini veya emrin gereğinin yerine getirilmesini

engellediğini yahut sürenin bitiminde çocuğu belirlenen yere getirmediğini tespit ederse disiplin hapsiyle cezalandırılmasına, aksi takdirde şikâyetin reddine karar verebilmektedir.

Şikâyette görevli ve yetkili mahkeme çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesine ilişkin işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesidir. Bu kural, ADM'lerin işlem ve kararlarına karşı yapılan şikâyetlerde ve çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine muhalefet hâlinde yapılan şikâyetlerde geçerlidir. ADM'lerin yetkisini ise çocuğun yerleşim yeri belirlemektedir.

7343 sayılı Kanun ile 5395 sayılı Kanuna eklenen geçici 2. maddesi uyarınca 8.5.2023 tarihi itibarıyla tüm ülkede uygulamaya geçilmiştir.

Çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin yapılacak olan işlemler tüm harçlardan istisna tutulmuş ve söz konusu iş veya işlemlerin yürütülmesi için avukatlık ücreti hariç, yapılacak bütün masrafların Bakanlık bütçesinden karşılanması öngörülmüştür.

Bununla birlikte, 7343 sayılı Kanunun 38. maddesi ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 324. maddesine yeni bir fıkra eklenerek velayet kendisine bırakılan ana veya babanın, kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerini yerine getirmemesi durumunda çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velayetin değiştirilebileceği öngörülmüştür.

6284 sayılı Kanun kapsamında verilen koruyucu ve önleyici bazı tedbir kararları sıklıkla çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilme sürecine de temas etmektedir. Bu nedenle özellikle kadın lehine gizlilik kararı verilirken kadının beraberindeki çocuklar ile baba arasında daha önceden kurulan bir kişisel ilişki kararı bulunup bulunmadığı, aralarında görülen ya da görülmüş boşanma/velayet davasında kişisel ilişki tesis edilip edilmediği hususları dikkate alınmalıdır.

Çocuğu teslim etmesi gereken yükümlü lehine gizlilik kararı olması durumunda çocuklar hakkında bir gizlilik kararı bulunmuyorsa ve çocuklar yönünden kişisel ilişki kaldırılmamış veya sınırlandırılmamış ise kişisel ilişki kararının yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, daha önceden verilmiş bir kişisel ilişki kararının bulunması hâlinde 5395 sayılı Kanunun 41/A ve devamı maddeleri ile Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlam ve Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesine Dair Yönetmelik hükümlerinde öngörülen sürece ilişkin işleyişin göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır. 6284 sayılı Kanunun 5/1-ç maddesi ve olayın niteliği dikkate alınarak çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması yoluna gidilmesi mümkündür. Nitekim 154/2 sayılı Genelgenin 22/b maddesinde de; "Gizlilik kararı

talep edilirken gizlilik süresince çocukla kişisel ilişki kurulmaması hususunun da ayrıca değerlendirilmesi” istenmiştir.

6284 sayılı Kanunun 5/1 maddesi gereğince hak sahibi ya da yükümlü hakkında uzaklaştırma ya da yaklaşmama kararlarının verildiği durumlarda, müşterek çocuğa yönelik doğrudan bu yönde bir tedbir kararı bulunmuyorsa kişisel ilişkinin yerine getirilmesi için hak sahibinin başvuruda bulunması mümkündür. Lehine uzaklaştırma kararı verilen kişinin yükümlü ya da hak sahibi olduğu fark etmeksizin teslim veya kişisel ilişki işlemleri çocuk görüşme merkezlerinde taraflar yüz yüze getirilmeden, zaman aralığı oluşturularak ve güvenlik önlemleri alınarak gerçekleştirilmektedir.

6284 sayılı Kanun kapsamında kadına yönelik bir önleyici tedbir kararı verilirken varsa beraberindeki çocukların babaları ile kuracakları kişisel ilişkinin yerine getirilmesine ilişkin sürecin de göz önünde bulundurulması, kişisel ilişki kararlarının infazında tereddüte düşülecek durumlara mahal verilmemesi son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, “Mağdura Yaklaşım Kılavuzu”. Kılavuzun tamamına şu adresten erişilebilir: <https://magdur.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1952021192714magdurayaklasimkilavuzu.pdf> (E.t. 13.8.2022).

Bangalor Yargı Etiği İlkeleri. Tam metin için bkz. <https://www.yargitay.gov.tr/documents/ek1-1612425208.pdf> (E.t. 20.1.2023)

Budapeşte İlkeleri. Tam metin için bkz. <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/d28e036f-72e3-4db7-a602-b86c198eb73c.pdf> (E.t. 29.1.2023).

CEDAW/C/GC/19. Tam metin için bkz. <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cedaw/general-recommendations> (E.t. 28.1.2023).

CEDAW/C/GC/33. Tam metin için bkz. <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cedaw/general-recommendations> (E.t. 28.1.2023).

CEDAW/C/GC/35. Tam metin için bkz. <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cedaw/general-recommendations> (E.t. 28.1.2023).

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Tam metni için bkz. <https://www.unicef.org/turkiye/cocuk-haklarina-dair-sozlesme> (E.t. 28.1.2023).

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi. Tam metin için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18898.pdf> (E.t. 28.1.2023).

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Ek İhtiyari Protokol. Tam metin için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/Files/Komisyonlar/insanHaklari/docs/ulusal_belgeler/kanuntbmmc08604770.pdf (E.t.28.1.2023).

Opuz-Türkiye, Başvuru No. 33401/02, 9 Haziran 2009. Kararın tam metni için bkz. [Yakın Ertürk, *Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences*, 2006. Raporun tamamına şu adresten erişilebilir: <https://digitallibrary.un.org/record/565946> \(E.t. 14.8.2022\).](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{“display”:“O”}.”languageisocode”:“TUR”},”appno”:“33401/02”}.”documentcollectionid”:“CHAMBER”}”}”} (E.t. 28.1.2023).</p></div><div data-bbox=)

UNODC, *Handbook for the Judiciary on Effective Criminal Justice Responses to Gender-based Violence against Women and Girls*, 2009. Tam metin için bkz. https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/HB_for_the_Judiciary_on_Effective_Criminal_Justice_Women_and_Girls_E_ebook.pdf (28.1.2023).

